

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Katedra politologie – africká studia

Analýza konfliktů v Súdánu a vznik Jižního Súdánu

Diplomová práce

Autor:	Tomáš Mahler
Studijní program:	N6701 Politologie
Studijní obor:	Politologie – africká studia
Forma studia:	Kombinovaná
Vedoucí práce:	Mgr. et Mgr. Špičánová Lenka Ph.D.

Hradec Králové, 2017

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Zadání diplomové práce

Autor: **Bc. Tomáš Mahler**

Studijní program: N6701 Politologie

Studijní obor: Politologie – africká studia

Název závěrečné práce: **Analýza konfliktů v Súdánu a vznik Jižního Súdánu**

Název závěrečné práce: **Analysis of the Conflicts in Sudan and constitution of South Sudan**

Cíl, metody, literatura, předpoklady

V době po zisku nezávislosti se Súdán potýkal s řadou konfliktů. Jednalo se o konflikty mezi arabským severem hlásající islám a černošským jihem vyznávajícím křesťansko-animistickou víru. Docházelo k občanským válkám, z nichž první probíhala v letech 1955-1972 a druhá 1984-2005. K uklidnění situace došlo v tzv. přechodném období v roce 2005, kdy byla ukončena druhá občanská válka, kterou vedla jihosúdánská SPLM/A proti súdánské vládě. Následně byla podepsána mírová dohoda, která však stabilitu a utišení situace nezaručila a nadále docházelo k ozbrojeným konfliktům. I z tohoto důvodu patří Jižní Súdán k nejchudším a nejzaostalejším zemím světa a bude těžké v zemi vytvořit stabilní vládu.

Cílem práce je analýza těchto konfliktů, s přihlédnutím k historickému a mezinárodně-politickému kontextu. Práce se soustředí na jednotlivé fáze konfliktů, které zkoumá nejen z perspektivy jejich aktérů, ale zabývá se i reakcí mezinárodního společenství a důležitých světových mocností. Pozornost bude věnována charakteristice nově vzniklého státu Jižní Súdán a jeho konfliktní vztahy se Súdánem a vnitřní problémy. Závěrečná část práce se bude

zabývat současnou situací v Jižním Súdánu a perspektivami budoucího vývoje, jak pozitivními, tak negativními.

V diplomové práci bude použita metoda případové studie a empiricko-analytický teoretický přístup.

Literatura:

Rotberg, Robert I. 2003: Failed States, Collapsed States, Weak States: Causes and Indicators. In: Rotberg, Robert I. ed. State Failure and State Weakness in a Time of Terror. Washington: Brookings Institution Press.

Záhořík, Jan. 2008. Severovýchodní Súdán. Zapomenutý konflikt v širší perspektivě. Mezinárodní vztahy 43, 3, 43-63.

Záhořík, Jan. 2012. Ohniska napětí v postkoloniální Africe. Praha: Nakladatelství Karolinum.

Peters, Chris. 1996: Sudan. A Nation in the Balance. Oxford: Oxfam.

Collins, R., O. 2008. A history of modern Sudan. New York: Cambridge University Press.

Guarak, Mawut Achiecque Mach. 2011: Integration and Fragmentation of the Sudan. An African Renaissance. Bloomington: AuthorHouse.

Collier, Paul a Sambanis, Nicholas. 2005. Understanding Civil War. Washington D. C.: The World Bank.

Garantující pracoviště: Katedra politologie, Filozofická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Špičánová Lenka Ph.D.

Oponent:

Datum zadání závěrečné práce: 12.3.2015

Datum odevzdání závěrečné práce: 17.12.2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval pod vedením Mgr. et Mgr. Špičanové Lenky Ph.D. samostatně a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 15.12 2017

Tomáš Mahler

Poděkování

Rád bych poděkoval svému vedoucímu diplomové práce Mgr. et Mgr. L. Špičanové, Ph.D. za odborné vedení, podnětné připomínky, za pomoc a rady při zpracování této práce.

Anotace

Tomáš Mahler. Analýza konfliktů v Súdánu a vznik Jižního Súdánu. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, Filozofická Fakulta, 2017, 96 stran. Diplomová práce.

V době po zisku nezávislosti se Súdán potýkal s řadou konfliktů. Jednalo se o konflikty mezi arabským severem hlásající islám a černošským jihem vyznávajícím křesťansko-animistickou víru. Docházelo k občanským válkám, z nichž první probíhala v letech 1955-1972 a druhá 1984-2005. K uklidnění situace došlo v tzv. přechodném období v roce 2005, kdy byla ukončena druhá občanská válka, kterou vedla jihosúdánská SPLM/A proti súdánské vládě. Následně byla podepsána mírová dohoda, která však stabilitu a utišení situace nezaručila a nadále docházelo k ozbrojeným konfliktům. I z tohoto důvodu patří Jižní Súdán k nejchudším a nejzaostalejším zemím světa a bude těžké v zemi vytvořit stabilní vládu.

Cílem práce je analýza těchto konfliktů, s přihlédnutím k historickému a mezinárodně-politickému kontextu. Práce se soustředí na jednotlivé fáze konfliktů, které zkoumá nejen z perspektivy jejich aktérů, ale zabývá se i reakcí mezinárodního společenství a důležitých světových mocností. Pozornost bude věnována charakteristice nově vzniklého státu Jižní Súdán a jeho konfliktní vztahy se Súdánem a vnitřní problémy. Závěrečná část práce se bude zabývat současnou situací v Jižním Súdánu a perspektivami budoucího vývoje, jak pozitivními, tak negativními.

V diplomové práci bude použita metoda případové studie a empiricko-analytický teoretický přístup.

Klíčová slova: Jižní Súdán, občanská válka, zhroutený stát

Anotation

Tomáš Mahler. Analysis of the Conflicts in Sudan and constitution of South Sudan. Hradec Králové University of Hradec Kralove, Faculty of Arts, 2017, 96 pp. Diploma Dissertation.

In the aftermath of gaining independence, A number of conflicts broke out in Sudan. These conflicts broke out between northern part of the country inhabited by Muslims and eastern part of the country inhabited by Christian animists. The first civil war took place between 1955 and 1972 and the second civil war between 1984 and 2005. The period of calming the situation that occurred in 2005 after the end of the Second Civil War is called transitional period. In this war the forces of the SPLM / A from the eastern Sudan and the forces of the government of Sudan were fighting against each other. The peace agreement did not prevent further armed conflicts. That's why Jižní sudán belongs to the poorest and most endless states of the World and will be hard to create a stable government here.

The aim of the thesis is to analyze these conflicts, taking into account the historical and international-political context. The work focuses on the different phases of conflicts, which they explore not only from the perspectives of their actors but also the reactions of the international community and important world powers. Consideration will be given to the characteristics of the newly formed state of South Sudan and its conflicting relations with Sudan and internal problems. The final part of the thesis will address the current situation in South Sudan and future perspectives, both positive and negative.

In the thesis, the method of case study and empiric-co-analytical theoretical approach will be used.

Key words: South Sudan, civil war, failed state

Obsah

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	9
ÚVOD	11
1. TEORIE ZHROUCENÝCH STÁTŮ	16
1.1 TEORIE ROBERTA I. ROTBERGA.....	16
1.2 DALŠÍ TEORIE ZABÝVAJÍCÍ SE SLABÝMI STÁTY.....	18
1.3 DEFINICE A KLASIFIKACE ZHROUCENÝCH STÁTŮ.....	19
1.4 HLAVNÍ UKAZATELE HODNOTÍCÍ SOUHRNNÉ FUNKOVÁNÍ STÁTŮ.....	21
1.4.1 EKONOMICKÉ INDIKÁTORY.....	23
1.4.2 SOCIÁLNÍ INDIKÁTORY	23
1.4.3 POLITICKÉ INDIKÁTORY.....	24
2. ANALÝZA KONFLIKTU MEZI SEVEREM A JIHEM.	26
2.1 HISTORICKÉ SOUVISLOSTI KONFLIKTU.....	26
2.2 OBDOBÍ SJEDNOCENÍ A NEZÁVISLOSTI.....	28
2.3 PŘÍČINY KONFLIKTU.....	29
2.4 PRVNÍ OBČANSKÁ VÁLKA (1963–1972)	32
2.5 DRUHÁ OBČANSKÁ VÁLKA (1983–2005)	34
2.6 AKTÉŘI KONFLIKTU MEZI SEVERNÍM A JIŽNÍ SÚDÁ- NEM.....	36
2.6.1 PRIMÁRNÍ AKTÉŘI KONFLIKTU	36
2.6.2 SEKUNDÁRNÍ AKTÉŘI KONFLIKTU	37
3. PŘECHODNÉ OBDOBÍ (2005–2011)	40
3.1 KOMPLEXNÍ MÍROVÁ DOHODA A JEJÍ OBSAH	40
3.2 VZNIK JIHOSÚDÁNSKÉ REPUBLIKY.....	41
3.3 JIŽNÍ SÚDÁN A ROPA.....	43

4. APLIKACE INDIKÁTORŮ A PŘÍČINY SELHÁVÁNÍ NA PŘÍPADU JIŽNÍHO SÚDÁNU	48
4.1 SOCIÁLNÍ INDIKÁTORY	49
4.1.1 DEMOGRAFICKÉ PROBLÉMY	49
4.1.2 MASIVNÍ POHYB UPRCHLÍKŮ A VNITŘNÍ VYSÍDLOVÁNÍ OBYVATEL	51
4.1.3 DLOUHODOBÝ ODCHOD OBYVATEL	52
4.1.4 EXTERNÍ INTERVENCE.....	53
4.2 POLITICKÉ INDIKÁTORY	54
4.2.1 STÁTNÍ LEGITIMITA	55
4.2.2 ŠPATNÉ VEŘEJNÉ SLUŽBY	58
4.2.3 PORUŠOVÁNÍ LIDSKÝCH PRÁV	61
4.3 EKONOMICKÉ INDIKÁTORY	63
4.3.1 EKONOMICKÝ POKLES A CHUDOBA	63
4.3.2 NEROVNOMĚRNÝ EKONOMICKÝ VÝVOJ	65
4.4 INDIKÁTORY SOUDRŽNOSTI	68
4.4.1 BEZPEČNOSTNÍ SLOŽKY.....	68
4.4.2 FRAKCIONALIZACE POLITICKÝCH ELIT	70
4.4.3 ETNICKÉ SPORY	70
5. PERSPEKTIVY BUDOUCÍHO VÝVOJE V JIŽNÍM SÚDÁNU	73
5.1 SCÉNÁŘE PROSPERITY JIŽNÍHO SÚDÁNU	73
5.2 SCÉNÁŘE STAGNACE JIŽNÍHO SÚDÁNU	74
5.3 BUDOUCÍ SCÉNÁŘE VÝVOJE JIŽNÍHO SÚDÁNU.....	76
5.3.1 NEGATIVNÍ SCÉNÁŘ VÝVOJE	77
5.3.2 POZITIVNÍ SCÉNÁŘ VÝVOJE.....	78
6. ZÁVĚR	81

7. LITERATURA A INTERNETOVÉ ZDROJE.....	86
--	-----------

Seznam zkratek

Anya-Nya – Jednotky rebelských povstaleckých skupin

AU – Africká unie

HDP – Hrubý domácí produkt

CAST – Conflict Assessment System Tool

SSLM – Southern Sudan Liberation Movement (Jihosúdánské osvobozenecké hnutí – nevojenská politická struktura)

SPLM – Sudan People's Liberation Movement (Súdánské lidově osvobozenecké hnutí)

SPLA – Sudan People's Liberation Army (Súdánská lidově osvobozenecká armáda)

USA – Spojené státy americké

OSN – Organizace spojených národů

NIF – National Islamic Front (Národní islámská fronta)

GoS – Government of Sudan (Současná vláda Súdánu)

NCP – National Congress Party (Národní kongresová strana)

SAF – Sudan Armed Forces (Súdánské ozbrojené síly)

EU – Evropská unie

UNMISS – United Nations Mission in the Republic of South Sudan (Mise OSN v Jižním Súdánu)

UNMIS – United Nations Mission in the Sudan (Mise OSN v Súdánu)

UNISFA – United Nations Interim Security Force for Abyei

CPA – Comprehensive Peace Agreement (Komplexní mírová dohoda z Naivashy)

OXFAM – Nevládní organizace zaměřující se na odstraňování chudoby

CARE – Mezinárodní organizace zaměřující se na odstraňování chudoby

IGAD – Intergovernmental Authority on Development (Mezivládní úřad pro rozvoj)

FAO – Food and Agriculture Organization (Organizace pro výživu a zemědělství)

LAPSSET – Lamu Port and Lamu Southern Sudan-Ethiopia Transport Corridor

Úvod

Oficiální vznik Jižního Súdánu se datuje k 9. červenci 2011. Už od začátku dekolonizace si udržovalo nadřazené postavení arabské obyvatelstvo, což nebránilo tomu, aby si hlavně animisticko-křesťanští Afričané po desítkách občanských válek vydobyli samostatnost Súdánu. Mezi podstatné příčiny občanských válek, které se zasloužily o rozdělení Súdánu, patřila preference arabského etnika, omezování náboženství, rasismus a potlačování rozkvětu Jižního Súdánu. Strach z občanských válek byl příčinou zachování hranic z dob kolonizace, díky tomu je vznik samostatného státu v afrických podmínkách složitý.

V roce 1972 skončila první občanská válka a v roce 1983 začala druhá občanská válka. Tyto války měly za následek přes dva miliony mrtvých a přes čtyři miliony vysídlených obyvatel v rozmezí dvaceti let. Podíl na počtu poškozených obyvatel měl také hladomor vyvolaný občanskými válkami.

Mezi lety 2002–2004 se uskutečnilo mnoho mírových jednání mezi súdánskou vládou a povstalci z jihu. Komplexní mírová dohoda CPA z roku 2005 zajistila ukončení druhé občanské války a zároveň jih získal šestiletou autonomii. Oblast jižního Súdánu měla slíbené referendum o nezávislosti, jakmile skončí šestileté období. Mnoho obyvatel Jižního Súdánu za samostatnost zaplatilo životem, ale nezávislosti dosáhli.

Dosažení nezávislosti Jihosúdánské republiky je v Africe důležitým dějem, který by se v budoucnosti mohl stát návodem pro další významné státy, které obývají dvě nepřátelská etnika s odlišným náboženstvím a kulturou a jejichž společný život na jednom území je velmi obtížné. Vzniku samostatnému státu Jižní Súdán je přikládána celosvětová důležitost. Relativně nová republika se řadí k méně rozvinutým a poměrně chudým státům světa. Není nemožné, že by se v brzké době mohla stát jedním z dalších zhroucených států východní Afriky, centrem teroristických organizací, místem válečných konfliktů anebo naopak pevným obchodním partnerem s možnostmi v hospodářském průmyslu. Proto je tedy výhodné se jihosúdánskou blízkou budoucností zaobírat a snažit se vymyslet možné

progresivní plány.

Pro zpracování diplomové práce je využit empiricko-analytický přístup, konkrétně metoda „případové studie“, která detailněji analyzuje případ Jižního Súdánu, který je předmětem mého výzkumu.

Analýza konfliktu mezi severem a jihem Súdánu je první cíl této práce. Jedná se o problematiku zahrnující množství aspektů, kdy jejich popis a následná analýza poslouží jako zdroj informací pro případný zájem široké veřejnosti nebo studenty zajímající se o dění v Súdánu a Jižním Súdánu. Dílčím cílem této práce je analýza aktérů konfliktu a zásadních událostí, které ovlivnily vývoj v zemi od vzniku první občanské války až po současnost. Dále se práce věnuje analýze současného stavu Jižního Súdánu pomocí indikátorů, které využívá Fund for Peace v rámci Fragile States Indexu a také podmínkám a perspektivám vývoje nově vzniklého státu.

S cílem práce se pojí výzkumná otázka: *„V jaké situaci se v současné době nachází Jižní Súdán z hlediska rozpadu státu?“*

Naplňování daných cílů práce je rozděleno do pěti výzkumných rovin:

1. Analýza podstaty konfliktů mezi severem a jihem země.
2. Analýza příčin vzniku konfliktu v Jižním Súdánu.
3. Analýza faktorů, které zásadním způsobem ovlivňují další vývoj Jižního Súdánu.
4. Analýza současné situace v Jižním Súdánu pomocí indikátorů

Z hlediska struktury je práce rozdělena do jednotlivých kapitol. První kapitola se zabývá teorií selhávajících států, teoretiky zabývající se slabými státy, mezi nejvýznamnější patří Robert I. Rotberg, který vytvořil klasifikaci slabých států, a hlavní ukazatelé hodnotící souhrnné fungování států. Jedná se o postupový cíl, který je nutný monitorovat za účelem zhodnocení budoucího scénáře vývoje v Jižním Súdánu. Jižní Súdán již od svého vzniku patřil

mezi nejvíce zhroucené státy světa. V roce 2014 byl dokonce nejzhroucenějším státem světa vyhodnocen právě Jižní Súdán a platí tomu dodnes. Tato kapitola odkryje pojem selhávající stát a jeho hodnotící kritéria. Důležité bude v této kapitole představit nevládní organizaci Fund for Peace a jejich Fragile States Index sloužící jako teoretické východisko této práce. V kapitole jsou také popsány jednotlivé indikátory využívající se při hodnocení slabosti států.

Ve druhé kapitole bude popsána analýza konfliktu mezi severem a jihem. K poukázání na budoucí scénář a perspektivu vývoje v Jižním Súdánu je potřeba vycházet z historie Súdánu, která slouží k pochopení souvislostí konfliktu a současné situace v zemi. První část této kapitoly je věnována historickému období Súdánu a bojům za nezávislost. Dále budou v kapitole popsány příčiny vzniku dvou občanských válek, jejich průběh a ukončení. Občanské války poukazují na konflikt mezi severem a jihem. Právě tento konflikt je potřeba identifikovat pro účely této práce. I po rozdělení spojuje Jižní Súdán se Súdánem zvláštní pouto vzájemné závislosti, ale současně i hrozby. Poslední část této kapitoly je analýza jednotlivých aktérů (vnitřních i vnějších) konfliktu. Patří mezi ně politické a mezinárodní organizace, okolní státy včetně Súdánu nebo také světové mocnosti jako např. USA a Čína.

Třetí kapitola začíná popisem cesty k referendu o nezávislosti. Následně bude popsána komplexní mírová dohoda z Naivashy uzavřená mezi Súdánem a Jižním Súdánem v roce 2005, která zajistí stabilitu a bezpečnost v zemi a zároveň Jihosúdanci dosáhnou určitého stupně autonomie po dobu šestiletého období 2005-2011 s podmínkou, že po uplynutí přechodného období proběhne referendum o nezávislosti a vytvoření samostatného státu Jižní Súdán. Kapitola se dále zabývá vývojem událostí a obsahem komplexní mírové dohody v průběhu přechodného období. Poslední část kapitoly je věnovaná vzniku Jihosúdánské republiky.

Čtvrtá kapitola věnuje pozornost Jižnímu Súdánu a příčinám vedoucí k tomu, že se umístil od vyhlášení nezávislosti až do současnosti na prvních dvou příčkách Fragile States Indexu. V této kapitole jsou také popsány okolnosti vedoucí k současnému stavu v zemi. Dále jsou v práci aplikovány

indikátory Fragile States Indexu a příčiny selhávání na případu Jižního Súdánu. První část se zabývá sociálními indikátory, a to zejména demografickými problémy, uprchlíky a vysídlenými osobami, dlouhodobými odchody obyvatel, přítomností mise OSN a humanitárních organizací. V druhé části jsou představeny politické indikátory, kam řadíme státní legitimitu, špatné veřejné služby a porušování lidských práv. Ve třetí části jsou řešeny ekonomické indikátory, jako jsou ekonomická situace Jižního Súdánu a jeho nerovnoměrný hospodářský rozvoj. V této části je i popsán spor se severním Súdánem kvůli nerostnému bohatství, zejména ropy. Ropa tvořila převážnou část příjmů v Súdánu, ale po vzniku Jižního Súdánu se tyto příjmy musely rozdělit mezi oba státy, a to vyvolává rozpory mezi těmito dvěma zeměmi.

Na základě dat a informací z celé diplomové práce je možné nabídnout určité perspektivy budoucího vývoje v Jižním Súdánu, a to scénáře jak prosperity, tak stagnace, které najdeme v páté kapitole. Dále teoretické nahlédnutí autora na pozitivní i negativní scénář vývoje v Jižním Súdánu.

Závěrečná část diplomové práce přinese odpovědi na výzkumnou otázku a na uvedené hypotézy. Dále budou v závěru zhodnoceny jednotlivé indikátory a shrnuty poznatky, které jsem získal. Závěr práce nám také přinese jednoznačné konstatování, zda bude Jižní Súdán spadat do kategorie zhroutených států, či nikoli.

Při psaní této diplomové práce jsou informace získávány ze zahraničních a českých zdrojů v elektronické i knižní podobě, kde převažují elektronické zdroje z důvodu aktuálnosti tématu.

Diplomová práce vychází z literatury autora Roberta I. Rotberga „*State Failure and State Weakness in Time of Terror a Failed States, Collapsed States, Weak States: Causes and Indicators*“

V diplomové práci jsem také čerpal z článku *Teoretické vymezení a konceptualizace fenoménu slabých a selhávajících států*, kde Tomáš Šmíd a Vladimír Vařura popisují problematiku failed state v časopise Mezinárodní vztahy. Tyto podklady mi pomohou zachytit současnou situaci země a

zároveň získám přehled o tom v jakém stavu se Jižní Súdán nachází.

Z řad zahraničních autorů zabývajících se historickým událostem a konfliktech v Súdánu byla vybrána literatura Roberta Collinse „*A History of the Modern Sudan*“. Další publikace, která se zabývá občanskými válkami v Súdánu věnuje se i dohodám a stěžejním mírovým jednáním je dílo „*Integration and fragmentation of the Sudan, an African Renaissance*“ od Mawuta Guaraka. Z řad českých autorů věnujícím se této problematice na africkém kontinentu byla použita literatura J.Záhořika „*Ohniska napětí v postkoloniální Africe*“.

Významným informačním zdrojem pro tuto práci se stala stať „*Southern Sudan*“ od Abera Alieria jakožto reprezentanta jižního obyvatelstva, který prezentoval příčiny konfliktu z pohledu jižního Súdánu stejně jako Riek Machar Teny-Dhurgon v „*South Sudan: History of Political Domination – A Case of Self-Determination*“.

Další získané informace pro případovou studii bylo využito odborné články a analýzy dostupné na internetu, které se zabývají současným stavem Jižního Súdánu. Informace byly čerpány z údajů, které poskytuje *Fund for Peace* v rámci *Fragile States Index*, *Amnesty International* nebo také súdánský a jihosúdánský zpravodajský portál *The Sudan Tribune*.

Výběr literatury a internetových zdrojů měl sloužit k nalezení informací, které poskytují možnost zhodnotit platnost vybraných znaků a také získat informace, které se vztahují k historii Súdánu a občanských válek.

1. Teorie zhroucených států

V posledních desetiletích se objevil v mezinárodních vztazích pojem zhroucený stát. Nejčastěji propukají ozbrojené konflikty a humanitární krize právě v zemích, které mají špatnou nebo dokonce neexistující centrální vládu. Následně pak může dojít k destabilizaci celého regionu. V polovině 90. let 20. století se akademičtí odborníci začaly zabývat podrobněji analýzami zhroucených či neúspěšných států. Jednalo se o období, kdy docházelo na mezinárodním poli k výrazným změnám. Nová výzva pro mezinárodní společenství byla v okamžiku, kdy začaly krachovat státy třetího světa, rozpadala se mnohonárodnostní impéria jako např. Sovětský svaz nebo Jugoslávie. Teroristické útoky z 11. září 2001 byly dalším impulzem v této problematice, které měnily přístup a stanovisko k neúspěšným či zhrouceným státům a svět je vnímal zejména jako bezpečnostní hrozbu pro zbytek celého světa (Šmíd, Vaňura 2009: 45).

1.1. Teorie Roberta I. Rotberga

Robert I. Rotberg patří k nejvýznamnějším teoretikům zabývajících se koncepcemi slabých států. Tento muž vytvořil klasifikaci slabých států, která se stala nepoužívanější v dnešní době. Jeho klasifikaci se inspirovalo i Fragile States Index. Nutno podotknout, že teorie diplomové práce vychází z Fragile States Indexu, a proto je nezbytné si blíže ukázat Rotbergovu teorii.

Státy rozděluje na silné státy (strong states), slabé (weak), selhávající (failed) a zhroucené (collapsed). Silné státy jsou velmi výkonné v rámci produkce politických statků a slabé státy naopak v této produkci pokulhávají nebo ji neuskutečňují vůbec. Čím více upadá výkonnost, tím více se slabé státy přibližují k selhávajícím a zhrouceným státům. U selhávajících států často dochází k bojům mezi vládními jednotkami a ozbrojenci. Vláda státu musí mnohdy vzdorovat rebelii a občanským nepokojům. Úplná intenzita násilí nedefinuje selhávající stát, ale spíše neustálý charakter násilí. Trvalé násilí je vždy směřováno na oficiální vládu a opozice pro získání autonomie

a podílení se na moci má na vládu často požadavky politického a teritoriálního charakteru (Rotberg 2003: 3-4). Kořeny občanských válek bývají zpravidla náboženské a etnické. V selhávajících státech dochází častokrát ke sporům o zásoby surovin. Ve většině případů se jedná o ropné zdroje. Schopnost kontrolovat své hranice je u selhávajícího státu velmi nízká a tím dochází ke ztrátě autority na velké části svého území. Zpravidla zvládá kontrolovat selhávající stát jen teritorium hlavního města. Uvnitř selhávajícího státu dochází ke zvýšení kriminality a násilí. Čím větší útisk vyvíjí stát na občany, tím více narůstá kriminalita. Příkladem je byznys se zbraněmi a drogami a jejich pašování. Policie v takovém případě nedokáže zasáhnout, protože její složky jsou nefunkční a občané se spíše obracejí na členy rebelských organizací, kteří vyjadřují solidaritu vůči lidu (Rotberg 2003: 4).

Mezi další problémy selhávajícího státu patří neschopnost poskytovat zásadní politická očekávání. Instituce u selhávajících států jsou nesprávně nastavené. V praxi to znamená, že fungují pouze exekutivní instituce. Orgány legislativy konají jen prostřednictvím exekutivy a soudnictví je pouhá odvozenina exekutivy. Politické diskuse na základech demokracie se téměř nevyskytují a armádní složky jsou značně zpolitizované (Rotberg 2003: 6).

Infrastruktura, telekomunikace a internetové služby jsou v selhávajících státech v hrozném stavu. Služby jsou zastaralé, anebo v horším případě neexistují vůbec. Zdravotnictví a školství prochází mnohdy privatizací a výsledkem je pokles gramotnosti obyvatelstva, průměrné délky života, a naopak se zvyšuje úmrtnost narozených dětí. Privilegované skupiny získávají díky těmto špatným podmínkám v selhávajících státech ekonomické příležitosti a stávají se tak ještě více bohatšími a výsledkem je pokles snahy státu zabezpečit hojnost pro svůj lid. Selhávající státy také bojují s korupcí. Mezi nejčastější cíle korupčního vystupování bývají zakázky na stavby, ale i třeba zdravotnický materiál. S korupcí se pojí i vydírání, které je v těchto státech na běžném pořádku. K indikátorům selhání států patří i snižování HDP na osobu a zvyšující se míra inflace (Rotberg 2003: 8).

Podle Rotbergových výpovědí je pojem zhroucený stát nezvyklým pojmem poukazujícím na selhávající stát. Za zhroucený stát můžeme

považovat zemi, která nedodrží hlavní úlohy státu.

Bezpečnost je synonymem pro nadvládu nejsilnějšího, v zásadě ve státu nastává bezvládní. Stát splňuje jen geografický pojem, je vlastně prázdným místem na mapě. Vládu utváří především bojovníci, kteří dohlížejí na danou oblast nebo její jednotlivé části. Tito válečníci formují svoji samostatnou bezpečnostní složku, ekonomický a obchodní trh a také se snaží budovat mezinárodní vztahy, ač v omezené míře (Rotberg 2003: 11).

Rotberg zároveň přesně určil tři rozměry – sociální, ekonomický a politický. V těchto třech dimenzích se promítá úpadek státní moci krok za krokem, především v případě, že dochází k degradaci slabého státu na selhávající (Šmíd, Vaňura 2009: 49). Výzkumu a pokusům o vymezení nejlepších ukazatelů rozpadu země se oddalo jich spoustu institucí a vědeckých týmů. Mezi nejdůležitější představitele řadíme soukromou organizaci Fund For Peace a jejich Fragile State Index, od které se odráží toto dílo. Fragile State Index zhodnocuje celkově stupeň oslabení dílčích států a dispozici k vzniku násilí.

1.2. Další teorie zabývající se slabými státy

Mezi první teoretiky zabývající se charakterem slabých států zejména v 80. letech 20. století, byl Christopher Clapham. Studoval země třetího světa, které byly pro něho charakteristické kombinací křehkosti a síly tzv. fragility. Sílu státu představují donucovací a hierarchizované struktury zajišťující poddajnost obyvatel již z dob kolonialismu. Dále jsou přítomny ekonomické struktury, které jsou tvořeny mechanismy sloužící zejména jako výběr daní a jiných poplatků. Slabost státu se odvíjí od postoje elit. Elity totiž neposkytují blahobyt všem obyvatelům země, ale dělí se o něj s vybranou skupinou lidí (Clapham 1985: 42-50) Křehkost státu je určena na základě spolupráce státu a obyvatel, kde je postrádáno vzájemné pojitko na základě společných hodnot. Křehkost státu může být jednou z příčin zhroucení daného politického systému.

Další významnou osobností zabírající zejména termínem collapsed state je William Zartman. Zartman tvrdí, že kolaps státních institucí nastává v okamžiku, kdy stát ztrácí kontrolu nad politickým a ekonomickým životem. Podle Zartmana je zhroucení státu dlouhodobý úpadek a kolaps představuje případ, kdy stát již není schopen vykonávat základní funkce, nezabezpečí ani rozvoj a vláda ztrácí moc nad svým územím (Zartman 1995: 4).

Definice selhávajících a slabých států podle Šárky Waisové je následující: „, jedná o stát, kde jsou politické entity vnitřně slabé a obyvatelstvo preferuje zároveň i respektuje nestátní instituce.“ Státní instituce v takové zemi provozují pouze základní funkce a jen v určité oblasti, zpravidla se jedná o území kolem hlavního města. Většinou se uvnitř takového státu odehrávají konflikty, kde hlavními aktéry jsou vláda a opoziční ozbrojenci. V selhávajících a slabých státech se vláda potýká se vzpourami a povstáními, kterým musí vzdorovat, v nejhorším případě čelí i rozpadu společnosti. Vlády se nacházejí v takové fázi, kdy nezvládají dohlížet na své vlastní hranice a exekutiva a legislativa se postupně vytrácí. Soudní systém se tedy u selhávajících a slabých států nachází v rozpadu. Občané se nemohou spolehnout na tyto zákonodárné složky, a proto volí alternativní ekonomické struktury. Výsledkem toho je nárůst obchodu s drogami, zbraněmi, korupce a organizovanému zločinu. Vládnoucí elity rozkrádají veškeré státní finance (Waisová 2007: 11).

1.3. Definice a klasifikace zhroucených států

Zhroucené státy lze klasifikovat několika způsoby, ale záleží na úhlu pohledu. Všechny státy, které spadají do kategorie zhroucených států lze charakterizovat níže uvedenými společnými rysy:

- a) centrální vláda nedisponuje svými přirozenými pravomocemi nebo ovládá jen část státu,

- b) časté jsou ozbrojené konflikty mezi skupinami obyvatelstva, obvykle na základě etnické nebo kmenové příslušnosti,
- c) dochází k masovým přesunům obyvatelstva, vedoucích k humanitárním krizím a napětí v celém regionu,
- d) k destabilizaci vede často zahraniční intervence,
- e) bezvládní v zemi je ideální podmínkou pro teroristické organizace, které si ve zhroutených státech budují zázemí,
- f) kolabuje národní hospodářství, dochází ke znehodnocení měny,
- g) v zemi nejsou dodržována lidská a občanská práva,
- h) stav je dlouhotrvající, cesta ke stabilizaci státu je velmi dlouhá a komplikovaná (Rotberg 2003: 12-13).

Termín zhroutený stát, který je nejčastěji uváděn pod anglickým názvem *failed state*, značí nejvyšší úroveň kolapsu státnosti. Tento nejvyšší stupeň je dále rozdělen do několika dalších pod-stupňů. Akademičtí odborníci tyto pod-stupně rozdělují do různých kategorií:

- a) *Slabé státy (weak states)* – toto označení je pro země, které prakticky fungují, ale v bezpečnostní politice vykazují silné nedostatky.
- b) *Rozpadající se státy (failing states)* – tyto státy fungují omezeně a své výlučné postavení ztrácí především v oblasti ozbrojených sil.
- c) *Rozpadlé státy (failed states)* – státy se již nachází v takové fázi, že nedokáží plnit své základní poslání, jako jsou ochrana svých občanů a garance práva. V takovém případě se jedná o jejich zánik. Rozpadlé státy postrádají centrální moc, a pokud existuje, tak se o ni vedou ozbrojené konflikty (Rotberg 2003: 6-8).

Je třeba říci, že odborné názvosloví výše uvedených pojmů je neurčité, protože většina badatelů tyto pojmy nerozlišuje a zbylá část je formuluje jako po sobě jdoucí stádia rozpadu státu.

Podle politologa Roberta Rotberga je failed state (rozpadlý stát) náročnější proces, kdy stát musí projít jednotlivými fázemi slabosti od weak přes failing až po failed states (Rotberg 2003: 2).

Nově nebo uměle vytvořený státní útvar, který postrádá schopnost vykonávat základní státní funkce a zároveň čelí politické nestabilitě a chudobě, způsobuje pravděpodobnost vzniku konfliktu z několika příčin.

Do názvosloví zhroucených států přiřazují někteří odborníci i pojmy jako např. *Fragile state (křehký stát)* nebo *collapsed state (zhroucený stát)*. Odborný výraz fragile state je často řazen k žebříčkům států podle organizace The Fund for Peace. Jedná se o nezávislou neziskovou organizaci sestávající seznam zemí, kde několik indikátorů hodnotí, jak jsou jednotlivé země ohroženy možným zhroucením své státnosti. The Fund for Peace se zabývá prevencí násilných konfliktů a podporuje udržitelnou bezpečnost prostřednictvím výzkumu, odborné přípravy, zapojení občanské společnosti a budování spolupráce napříč různými odvětvími. Fund For Peace je lídrem v oblasti posuzování konfliktů a v oblasti včasného varování a zaměřuje se na problematiku slabých a selhávajících států. Organizace využívá holistický přístup k otázkám, které se týkají slabých a selhávajících států (Fund for Peace).

1.4. Hlavní ukazatelé hodnotící souhrnné fungování států

V předešlé kapitole bylo stručně poznamenáno každoroční hodnocení nestabilních států, které nabízí žebříček The Fragile States Index vydávaný americkým think-tank The Fund for Peace a publikovaný v časopise Foreign Policy. Fund For Peace kombinuje přístup sociálních věd s informačními technologiemi. K tomuto přístupu mají patentovaný takzvaný Conflict Assessment System Tool (CAST), což je software, který analyzuje a poskytuje koncepční rámec a techniku pro měření rizik slabosti státu. Na základě dat, které analyzuje CAST, vydává Fund For Peace od roku 2012 178 zemí, který se nazývá Fragile States Index a ten ukazuje to, jak blízko je stát

rozpadu podle ekonomických, sociálních a politických hledisek (The Fund for Peace).

Hodnocení se skládá z 12 indikátorů – 2 ekonomických, 4 sociálních a 6 politických. Ke každé zkoumané zemi je přiděleno skóre na základě těchto dvanácti klíčových politických, sociálních a ekonomických ukazatelů, které se stávají z více než 100 dílčích ukazatelů. Jednotlivé země mají v rámci jednoho indexu přiděleno skóre na stupnici od 0 do 10, kde 0 znamená nulové riziko a 10 značí velmi vysokou míru slabosti. Jednotlivé indikátory se pak na základě získaných bodů dělí na excelentní stav (excellent), dobrý stav (good), umírněný stav (moderate), slabý stav (weak) a chabý stav (poor) (Fund for Peace).

Bodové zisky z jednotlivých indikátorů se pak sečtou, kdy nejvyšší možné dosažené číslo je 120 bodů, nejmenší pak samozřejmě nula. 120 bodů značí nejhorší možnou situaci, 0 nejlepší možnou situaci (Fund for Peace).

Cílem těchto indikátorů je vyměřit náklonost státu ke konfliktu či kolapsu. Indikátory nejsou schopny předpovědět okamžik, kdy by mělo dojít ke zhroucení státu. Analýza používá následné postupy (Šmíd, Vaňura 2009: 58-59):

- a) hodnocení jednotlivých indikátorů – sociálních, ekonomických a politických,
- b) hodnocení kapacity pět státních institucí nezbytné pro udržování bezpečnosti, kam řadíme – vládu, armádu, policii, soudnictví a základní správní struktury,
- c) identifikace náhodných faktorů a překvapení,
- d) na závěr lokalizace zemí do mapy konfliktů, kde jsou pak označena rizika konfliktu jednotlivých zemí.

Pro Fragile States Index je využit pouze první bod, poskytující náhled na zranitelnost státu nebo riziku násilí uvnitř hranic v určitém časovém období. Souhrnná analýza je určena k tomu, aby detailně vyprofilovala

jednotlivé země (Šmíd, Vařura 2009: 60).

1.4.1. Ekonomické indikátory

Fragile States Index rozděluje ekonomickou nestabilitu a rizika s ní spojená do dvou kategorií problému. Do první kategorie řadíme ekonomický rozvoj skupin uvnitř státu. Jedná se o míru nerovnosti ve společnosti. Příslušnost k určité skupině je spojen s nerovností ve vzdělávání, v pracovní profesi nebo v celkovém ekonomickém postavení. Jednotlivé ekonomické aspekty determinují sociální napětí a jím eskalované hrozby.

Do druhé kategorie patří ekonomický sestup, který je způsoben dlouhodobou destabilizací státu. Existují jednotlivá kritéria, která měří ekonomický sestup. Mezi tato kritéria patří HDP na obyvatele, stupeň zadluženosti, hrubý národní produkt, neočekávaný pokles cen surovin, snížení zahraničních investic a placení dluhů. Kolaps, devalvace národní měny, rozkvět černého trhu, pašování, neschopnost plnit finanční závazky vůči svým občanům jsou hlavní charakteristické rysy pro postižený stát. Výsledkem těchto charakteristických rysů je krach ekonomiky, díky kterému roste i kriminalita a korupce (Šmíd, Vařura 2009: 59), (The Fund for Peace).

1.4.2. Sociální indikátory

Destabilizace státu vykazuje řadu příčin z hlediska sociálního. Odborní pracovníci z The Fund for Peace věnují pozornost čtyřem problémovým otázkám z hlediska sociálních indikátorů. Aby došlo k vyhodnocení Fragile States Index, je potřeba monitorovat fenomény jako je např. Úroveň zdravotnictví, vzdělání, emigrace, přítomnost ozbrojených konfliktů, násilí proti určitým skupinám populace. Nerovnoměrné osídlování obyvatelstva je jedno z rizik pro stabilitu státu, protože mohou nastat určité spory např. o vlastnictví půdy, o přístup k dopravním cestám či boje o hranice. Může také dojít k environmentálním rizikům nebo k případným sporům o

území na základě náboženských či historických nároků.

Masivní pohyb uprchlíků je dalším podstatným problémem a často bývá následkem násilným činům. S tím souvisí i potíže s nedostatkem jídla a pitné vody či šíření různých nemocí. Tyto problémy mohou přispívat ke vzniku humanitární katastrofy.

Mezi další hrozby, které lze uvést vzhledem k zaostalosti některých rizikových oblastí, patří zejména tradice krevní pomsty nebo hromadné násilí. U těchto hrozeb objevujeme jejich základy i několik staletí nebo dokonce tisíciletí zpět.

Jako poslední problémový okruh, který patří do kategorie sociálních hrozeb, je nepřetržitý odliv lidí. Většinou odchází inteligentní část obyvatel nebo střední třída, kteří chtějí rozvíjet svůj potenciál v zahraničí, protože ve své zemi jsou pro ně nevyhovující podmínky. Zvyšuje se tak počet komunit v zahraničí a vzniká tím problém trans-nacionalizace (Šmíd, Vaňura 2009: 58-59), (The Fund for Peace).

1.4.3. Politické indikátory

Počet politických indikátorů je v neziskové organizaci The Fund for Peace nejvyšší. Je jich celkem šest. Prvním ukazatelem je kriminalizace a delegitimace státu. Toto označení zahrnuje korupci vládnoucího výběru, a dále pak jejich nevyzpytatelnost či lehkovážnost politické reprezentace. Následkem tohoto chování je častá nedůvěra obyvatelstva ve státní instituci, odmítání voleb, veřejné hromadné demonstrace, ozbrojená povstání a mnoho jiných náznaků občanské vzdorovitosti.

Další sledovaný faktor je míra porušování lidských práv a neschopnost udržet v zemi právo a řád. Vedení se často ujímá vláda vojenská, diktátorská nebo autoritářská a v zemi odvolává instituce, zabraňuje demokratickým procesům anebo si s nimi pohrává. Zastrasování nevinných civilistů motivované politikou státu a nespravedlivé věznění politiky

nepohodlných osob, s nimiž nikdo nevede spravedlivé soudní řízení, patří mezi časté praktiky vlády. Porušování práv se týká nejen jednotlivých osob, celých skupin obyvatel, ale i institucí např. média. Interní politika zneužívá vojenských prostředků, politizace se týká soudů a občané se nemohou spolehnout ani na svobodu kulturní nebo náboženskou.

Dalším politickým indikátorem je i hrozba založená na nezávislém a neomezeném jednání bezpečnostního systému. Vláda státu také napomáhá soukromým milicím, které považují za svou náplň práce terorizování odpůrců režimu. Za analýzu stojí i zvláštní jev oddělování elit, a to i státních institucí. Vlastenecká rétorika bývá použita diktátorskými elitami často ve spojitosti se separatistickými nároky. Za poslední monitorovaný ukazatel je brán zásah okolních států nebo případně jiných vnějších činitelů (vojenské nebo polovojenské včlenění externích armád, zemí nebo skupin, které nějakým způsobem ovlivňují interní otázky problémového státu). Intervence se ale stát může dočkat i ze strany dodavatelů pomoci v případě, že závislost státu na pomoci zvenku je až příliš velká (Šmíd, Vaňura 2009: 59-60), (The Fund for Peace).

2. Analýza konfliktu mezi severem a jihem

2.1 Historické souvislosti konfliktu

Původ konfliktu v Súdánu spatřujeme až v polovině 19. století, tedy v době, kdy Egypt ovládal súdánské území. Pro Egypt to byl zdroj otroků a nerostného bohatství především zlata, kde docházelo k častému obchodování mezi Araby. Otroci hráli velice významnou roli v Súdánu již od starověku zejména v obchodním směru. Některé sultanáty byly na obchodu s otroky dokonce ekonomicky závislémi např. Sennar. Obchod s černými otroky byl arabskou doménou a vzkvétal na území Súdánu až do konce 18. století (Guarak 2011: 46).

V 19. století byl Súdán pod osmansko-egyptskou nadvládou, kde se začaly utvářet hranice. Před rokem 1821 se Súdán skládal z jednotlivých království a kmenů, kde neexistovala moderní forma vlády. Mezi lety 1821-1881 začala okupace súdánského území. Okupanti postupně dobývali jednotlivá území v čele s Muhammadem Alim, který toužil po bohatství. Oblast jižního Súdánu byla bohatá na zlato, slonovinu, dřevo i otroky. Podařilo se jim nejprve dobýt sultanát Sennar a za nějakou dobu i sultanát Dárfúr a část jižního Súdánu. V tomto období byl Súdán egyptskou kolonií. Historicky poprvé byl jižní Súdán pod vlivem severu. Toto spojení severního a jižního Súdánu pod osmansko-egyptskou nadvládou do jednoho celku lze označit za první ze tří milníků súdánské moderní historie, které v důsledku vedly ke krvavým občanským válkám v druhé polovině 20. století.

Okupanti se na jednotlivých dobytých územích chovali k tamní populaci velice krutě. Proto v některých oblastech začala vznikat organizovaná povstání např. Dárfúr. Povstání začali nabírat na intenzitě a výsledkem byl konec nadvlády Osmanů a Egyptanů v Súdánu. Za tímto počinem stál Muhammad Ahmad přezdívaný Mahdí.¹

V roce 1881 dokázal zfanatizovat muslimy na severu země a přimět je k boji proti okupantům. Mahdí během několika let ovládnul severní Súdán,

¹ Mahdí byl spasitel a vůdce věřících muslimů. Jeho přívrženci byli známí jako „mahdisté“

kdy opakovaně porážel osmansko-egyptské jednotky. Po všech jeho vítězstvích vzniknul teokratický režim. Mahdí usiloval i o připojení území jižního Súdánu. Na daném území však bylo několik místních kmenů, které se úspěšně bránily mahdistickému odporu, a proto nedošlo k připojení jižního Súdánu k severu. Od roku 1896 Mahdí čelil invazi britských a egyptských vojsk. V roce 1898 byli mahdisté definitivně poraženi. Vliv Mahdího a jeho přívrženců přetrval v Súdánu dodnes (Teny-Dhurgon 1995).²

Poté se Súdán dostal pod společnou správu Egypta a Velké Británie. Hlavní a rozhodující moc měli pouze Britové (Wahrburg 1987: 165-174). Jedná se o další (druhý) významný milník súdánské moderní historie, protože následných padesát šest let společné britsko-egyptské správy prohloubilo sociální, ekonomické i politické rozdíly mezi severem a jihem takovým způsobem, že již nikdy nebyly překonány.

Koloniální administrativa spravovala severní a jižní oblast Súdánu odděleně. Příčinou byly etnické, náboženské a kulturní rozdíly v populaci. Díky rozdělení správy jednotlivých zemí nedocházelo k pronikání arabského vlivu na jih. Arabský jazyk, kultura a zvyky byly na jihu zakázané (Peters 1996: 14). Od 19. století přicházeli na území jižního Súdánu britští křesťanští misionáři, kteří šířili novou víru mezi původní obyvatelé a tím pomáhali rozšiřovat i angličtinu (Collier, Sambanis 2005: 190). Postupem času docházelo k větší izolovanosti jihu od severu. Na severu Súdánu docházelo k prohlubování vztahů mezi koloniální britskou administrativou a arabskými muslimy, kdy začali více mezi sebou spolupracovat jak po ekonomické, tak i po politické stránce. Naopak na jižním území měly černošské kmeny negativní přístup vůči koloniální nadvládě, kdy se odmítali podřídit kolonizátorům, a v horším případě docházelo k potyčkám.

Jihosúdánské kmeny byly od sebe odlišné, a kromě svého původu neměly žádný sjednocující prvek. Bylo tedy obtížně vybrat zástupce, kteří by reprezentovali jednotlivé kmeny. Araby ze severu Súdánu spojoval společný jazyk a náboženství tedy islám. Arabské obyvatelstvo bylo vzdělanější oproti

² Riek Machar Teny-Dhurgon – byl předseda a vrchní velitel SSLM/A, který prezentoval příčiny v South Sudan: A History of Political Domination, A Case of seep Determination

kmenům z jihu a významným faktorem byla i geografická poloha (Guarak 2011: 471). Arabové měli lepší přístup k Rudému moři a blíže k Egyptu. Tyto jednotlivé důvody poukazují na lepší fungování koloniální správy na severu než na jihu, a proto i investice směřují do centrálních a východních oblastí severního Súdánu. Hospodářský rozvoj je soustředěn v období britsko-egyptského kondominia do této oblasti. Docházelo k budování infrastruktury a celkové modernizaci zejména v oblasti zemědělství např. systém zavlažování. Také vzdělání se postupně zlepšovalo a jižní Súdán začínal zaostávat za severem ve všech směrech. Abel Alier tvrdí, že jižní oblast byla zanedbávána z důvodu zarputilosti místních obyvatel, kteří se nedokázali vyrovnat s faktem, že spadají pod cizí správu, proti které vystupují (Alier 1973: 11-12).³

V roce 1947 se konala konference v Jubě (současné hlavní město Jižního Súdánu), kde se jednalo o zrušení systému oddělené správy severu a jihu a skončení vzájemné izolace obou regionů. Můžeme hovořit o začátku fáze přípravy Súdánu k získání nezávislosti (Teny-Dhurgon 1995).

2.2. Období sjednocení a nezávislosti

Britské obavy o ztrátu kolonie ve prospěch Egypta vedly k urychlení dekolonizačního procesu Súdánu. Z historického hlediska byl vliv Egypta na súdánské území silný. Zároveň bylo zvažováno spojení severního a jižního Súdánu do jednoho celku. Výsledné rozhodnutí koloniální správy v Chartúmu bylo zachování celého súdánské území tedy vzniku jednoho velkého Súdánu. Rozhodnutí bylo ovlivněno Araby ze severního Súdánu a Egyptany. Jejich cílem bylo obnovení vlivu na jihu Súdánu po zrušení oddělené správy. Britové podpořili rozhodnutí o vzniku jednotného Súdánu na základě dobrých vztahů s Egyptany a kontroly Suezského kanálu. Toto sjednocení jednotlivých částí Súdánu lze označit jako třetí významný milník, který vedl

³ Aber Alier – reprezentoval obyvatelstvo Jižního Súdánu jako mluvčí ústavodárné komisi. V roce 1972 zasedal ve výkonné radě v jižních provinciích po dohodě z Addis Abeby.

zemi k budoucí krizi a občanské válce.

Nově vzniklý sjednocený Súdán byl ovládán Severosúdánci, kteří zemi spravovali. Jihosúdánci neměli žádné pravomoci o rozhodování, a proto ani nemohli zvrátit osud znovusjednocení celé země. Dá se říci, že o osudu jižního Súdánu bylo rozhodnuto jednostranně ještě předtím, než dostali zástupci jihu prostor na vyjádření se během konference v Jubě. Jihosúdánci byli považováni za nevzdělané a negramotné obyvatelstvo (Guarak 2011: 81). Výsledek konference byl souhlas všech zúčastněných stran se vznikem jednotného súdánského státu s centrální vládou i přes některé výhrady zástupců jižního Súdánu.

V roce 1953 se konala konference v Káhiře, kde se probíraly detaily udělení nezávislosti Súdánu. Na konferenci opět nebyli pozváni Jihosúdánci. Tato konference stanovila postup o předávání politické moci do rukou Súdánců a zároveň bylo rozhodnuto o datu udělení nezávislosti na 1. ledna 1956 (Guarak 2011: 143).

2.3. Příčiny konfliktu

K porozumění súdánského konfliktu je potřeba detailněji rozebrat jeho základní příčiny. Během vleklého konfliktu na africké půdě docházelo k častým změnám původu neshod. Spory vyvolávalo nejednotné náboženství, etnická rozrůzněnost obyvatelstva, politická situace, nevyrovnaná ekonomika, ale také objev ropných nalezišť. Lze říci, že za konflikty probíhající na africkém kontinentu nikdy nemohl pouze jeden aspekt, povětšinou má každý spor více příčin.

Kořeny súdánského konfliktu je třeba hledat již v koloniálním období. Jednalo se o specifické období, protože byl Súdán okupován dvěma státy, které se od sebe odlišovaly. Prvním státem byl Egypt, který okupoval Súdán již od starověku, jehož cílem bylo šíření islámu. Druhým státem byla Velká Británie, která jakožto největší evropská koloniální mocnost prosazovala křesťanské náboženství.

Velká Británie měla již od počátku koloniálního období větší vliv než Egypt, protože v Súdánu na počátku svého vládnutí nastolila politiku „rozděl a panuj“ (Sudan Tribune 2008). Kvůli této politice došlo k rozdělení jižních provincií od zbytku země. Velká Británie vynaložila veškeré investice na sever země a jih byl ekonomicky nezajímavý, proto sem neputovaly žádné investice. Tento trend přerozdělování investic pokračoval i v dalších etapách vývoje Súdánu. Docházelo také ke zhoršování životní úrovně na jihu Súdánu. To vedlo k nespokojenosti nearabské populace v Súdánu. Abel Alier se domnívá, že neustanovení federálního principu vedlo k ozbrojenému povstání (Alier 1973: 15-16).⁴

V roce 1955 se vzbouřila vojska původních Afričanů v jižním Súdánu. Stalo se tak dříve, než stihla chartúmská vláda podniknout některá protipatření. Povstání vyústila ve vraždění tamních Arabů. Arabům se nakonec podařilo vzpouru potlačit a vzbouřenci po porážce uprchli z měst na venkov a do zahraničí. Tato událost byla označena jako začátek první občanské války (Peters 1996: 14-15).

Další příčinou konfliktu mezi severem a jihem byla roztržičnost mezi etniky napříč celým regionem. Po příchodu Arabů se stal sever Súdánu součástí muslimského světa a v jižní části země bylo stále dominantní původní náboženství, až po příchodu křesťanských misionářů začalo místní obyvatelstvo věřit v křesťanství. Nedílnou součástí politiky centrální vlády byla náboženská záležitost, která se ukázala jako diskriminační. Jihosúdánci začali být odvoláváni z centrální vlády, protože na jejich posty byli jmenováni noví členové především z řad muslimů. V roce 1983 byla v celém Súdánu zavedena arabština jako oficiální jazyk a začalo platit islámské právo šaría. Díky přijetí islámského práva bylo potlačováno ostatní náboženství. Jihosúdánská oblast se opět stal ohniskem nepokojů a potyček (Global Security 2008).

Nestabilní politická situace v Súdánu patří mezi další hlavní příčiny

⁴ Touha po federativním uspořádání jihosúdánců, bylo některým vládami interpretováno jako záminka pro osamostatnění jihu. Dokonce byly některé osoby obviněny z toho, že žádali o federativní ustanovení (Collier, Sambanis: 198).

konfliktu. V Súdánu byl nastolen diktátorský režim ostatně jako u většiny afrických zemí, a právě kvůli režimu vznikala opoziční hnutí a vojenské puče. Výsledkem neustálých politických bojů bylo časté porušování lidských práv, omezování svobody a lidé, kteří se jakkoli postavili proti režimu, byli odstraněni. Korupce se stala v zemi součástí každodenního života a slabá výkonná státní správa se s tím nedokázala vypořádat. Veškeré příjmy si přerozdělovaly vysoce postavené elity. Na základě těchto zmíněných skutečností došlo k většímu podmínění secesionistických nálad, díky kterým vzrostla možnost se definitivně oddělit od státu. To se podařilo dnes již existujícímu Jižnímu Súdánu.

Poslední příčinou, kterou je potřeba uvést při vzniku konfliktu v Súdánu, jsou přírodní zdroje. Do přírodních zdrojů nezahrnujeme pouze ropu, ale i zemědělskou půdu a vodní zdroje. Přírodní zdroje jsou rozloženy nerovnoměrně po celém Súdánu, a právě to vyvolalo boje mezi chartúmskou vládou a obyvatelstvem žijícím na jihu země. Chartúmská vláda zneužívala jih, protože chtěl vlastnit více přírodních zdrojů i zemědělské půdy. Za vyostření situace v 80. letech mohlo objevení ložisek ropy, která se nacházela převážně na jižním území (Raftopoulos, Alexander 2006: 11-12).

Tendence vedoucí k oddělení Jižního Súdánu podněcovalo nerovnoměrné rozdělování financí utržených z prodeje ropy chartúmskou vládou. Došlo k zintenzivnění diskriminační politiky proti obyvatelstvu žijícím na jihu. Obyvatelé jihu vytvářeli opoziční hnutí, prostřednictvím kterých vedli útoky na ropná střediska. Súdánská vláda jako reakci na útoky opozičních hnutí organizovala únosy a mučila obyvatelstvo z jižní oblasti. Cílem súdánské vlády bylo odstranit povstalce z této oblasti. Najednou začaly být považovány ropná naleziště a ekonomická situace za jednu z hlavních příčin sporu mezi jižními vzbouřenci a vládou státu sídlící na severu (Collins 2008: 329).

Za vznikem povstaleckých hnutí bojujících za právo na vlastní sebeurčení stojí v pozadí všechny tyto zmíněné faktory. Postupně docházelo

k zhoršení situace a místní konflikty se rozšířily na celonárodní úroveň a tím vznikla v zemi občanská válka, jejímž cílem bylo získat nezávislost pro jižní provincie.

2.4. První občanská válka (1963–1972)

Velká Británie a Egypt původně zamýšlely, aby jižní provincie měly vlastní vládu a právo na sebeurčení kvůli uznání nezávislosti Súdánu jako samostatného státu. Ovšem nedostatečná pozornost a pochybení těchto mocností způsobilo, že tento krok směřovaný k částečné nezávislosti, nebyl uskutečněn, protože veškeré pravomoci byly předány centrální vládě do Chartúmu, který spadal do arabského severu. Chartúmská vláda tak nedodržela své sliby týkající se vzniku federálního systému a jih nebyl odtržen od Súdánu a zůstal nadále jeho součástí.

V roce 1955 vypuklo povstání v jižní provincii Equatoria vyvolané separatistickými hnutími, které je označováno za počátek první občanské války v Súdánu. Od počátku války bylo černošské obyvatelstvo utlačováno Araby ze severu Súdánu. Obyvatelé severu byli úmyslně dosazováni do klíčových pozic.

Původní Afričané ztratili veškerou naději na autonomii kvůli vojenskému puči. Režim generála Abbouda byl navíc silně zaměřen na arabizaci a islamizaci jižního Súdánu. Nearabská populace se začala radikalizovat, protože postrádala veškeré demokratické nástroje, kterými by se mohla bránit proti cizím vlivům. V roce 1963 si povstalecké skupiny vytvořily plně fungující armádu, která se nazývala-, „Any-Nya“. Cílem tohoto hnutí bylo prosadit právo na sebeurčení tamní nearabské populace.

V průběhu války povstalce oslabovali vnitřní spory především na vojenské a politické úrovni. Jednalo se o kmenové, etnické i názorové rozpory, které vedly ke vzniku paralelní vlády. Chartúmská vláda se přesto nedokázala vypořádat s rebely. V době války byl i severní Súdán nestabilní. V roce 1964 generál Ibrahim Abbouda nedokázal efektivně řešit problémy na jihu země a

byl donucen rezignovat a zároveň skončil i jeho vojenský režim (Fahmi 2012).

Súdán opět přešel k civilní vládě a politici ze severní a jižní oblasti začali vyjednávat o mírových podmínkách. Jednání o míru byla však neúspěšná. Jihosúdánci se nedokázali shodnout nad řešením otázek o ukončení celého konfliktu a zajištěním fungujícího soužití mezi Afričany a Araby.

Z pohledu separatistů lze konstatovat, že politická a vojenská rovina první občanské války byla od sebe relativně oddělená až do konce 60. let. Důvodem byly vnitřní spory, nestabilita a špatná komunikace. V zemi nadále pokračovaly masakry a nebral se ohled na to, kdo v zemi vládl, ani jak se k dané věci stavěla opozice.

Střídání civilních arabských vlád v Súdánu trvalo až do roku 1969. Za dobu arabských vlád byla v zemi nestabilita a trpěla súdánská ekonomika. Oproti tomu guerilla Anya-Nya se stávala být nebezpečnější, organizovanější a lépe vyzbrojená (Guarak 2011: 161).

V druhé polovině války se dostal do popředí Joseph Lagu, který figuroval na straně rebelů. Podařilo se mu zkonsolidovat velení Anya-Nya a se stal nejvyšším velitelem povstalců. Joseph Lagu připojil k Anye-Nye nevojenskou politickou strukturu tzv. Jihosúdánské osvobozené hnutí (SSLM). Joseph Lagu zajistil pro povstalce více vojenského materiálu ze zahraničí, díky kterému výrazně posílila guerilla Anya-Nya. Za války některé státy podporovaly fungování jihosúdánské guerilly. Jednalo se o Izrael, Ugandu, Zair nebo Etiopii. V 70. letech se intenzita konfliktu zvyšovala. Jednalo se o poslední fázi konfliktu v této válce.

V roce 1972 obě strany přistoupily k rozhovorům týkajících se míru. Setkání proběhlo v Addis Abebě mezi centrální vládou a rebelským hnutím. Obsahem mírových rozhovorů byla garance jihu na autonomii a zároveň ukončení občanské války. Nakonec došlo 27. února 1972 k podepsání mírové smlouvy (Kebbede 1997: 4-7).

Dohoda z Addis Abeby přinesla pro jižní Súdán omezenou autonomii.

Jednalo se o jediné možné řešení, jak ukončil občanskou válku. Na jedné straně Nimajrí odmítal úplnou secesi a na straně druhé Joseph Lagu chtěl dosáhnout úplné nezávislosti země a vzniku nové republiky. Úplná nezávislost by znamenala pro Afričany ochranu před vlivem Arabů. Díky omezené autonomii byla zachována integrita pro Araby a zároveň chránila Afričany proti cizím vlivům (Guarak 2011: 229).

2.5. Druhá občanská válka (1983–2005)

Druhá občanská válka začala v roce 1983 na základě usnesení tehdejšího prezidenta Nimajrího, který zahrnul do trestního zákoníku tresty za porušení islámského práva šaría v rámci politiky islamizace, kterou prosazoval. Tento politický čin platit i pro nemuslimskou populaci, což vyvolalo vlnu kritiky a zároveň se proti režimu začaly vytvářet různé povstalecké skupiny. Důvodem ke konfliktu bylo také nalezení ložisek ropy a celková nespokojenost jihosúdánského obyvatelstva se současným stavem země. Jihosúdáncům již nestačila částečná autonomie a začaly požadovat úplnou nezávislost.

Od roku 1983 na jihu Súdánu působily dvě hlavní povstalecké skupiny. První povstaleckou skupinou byla Anya-Nya II. Jejich snahou bylo rozšiřovat své řady na území Jižního Súdánu a připravit se tak na případný další konflikt. Ve válce bojovali za úplnou samostatnost.

Druhá skupina byla nazývána: Súdánské lidově osvobozené hnutí & Súdánská lidově osvobozená armáda (SPLM/SPLA) a vznikla v roce 1983.⁵ Vůdčí osobností SPLM/SPLA byl John Garang. Cílem této skupiny byly systémové změny, které by zabránily marginalizaci Jihosúdánců. John Garang chtěl ze Súdánu vytvořit sekulární stát. V roce 1986 zastupoval Jihosúdánce při mírových jednáních s chartúmskou vládou v etiopském Koka Dam.

⁵ SPLM je politická strana a SPLA je armáda

Na základě mírových jednání v Koka Dam došlo v roce 1988 k obnovení jednání, kdy se veškeré súdánské politické strany dohodly s SPLA na mírovém procesu, jehož cílem bylo zrušení islámského práva šaría a znovu nastolení míru. Veškeré snahy nastolit v zemi mír byly zmařeny kvůli vojenskému puči z roku 1989, kdy islámští fundamentalisté v čele s generálem al-Bashirem svrhli dosavadní vládu Al-Mahdího. Vlády se chopila Národní islámská fronta a al-Bashir získal absolutní moc. V době jeho vládnutí sílila vlna arabizace a islamizace Súdánu. Jihosúdánci byli naopak oslabeni vnitřními boji mezi jednotlivými frakcemi a zároveň na nich bylo denně páčáno násilí. Často se i obyvatelé jihu stávali obětmi politických represí.

Začátkem 90.let se zhoršila situace, kdy zemi postihnul hladomor, který se šířil po celé zemi a zároveň nastalo dvouleté období sucha. USA, OSN i některé sousední země chtěli dodávat potraviny, aby pomohli Súdánu vymanit se z hladomoru a zabránit tak humanitární krizi, avšak kvůli častému porušování práv a podpoře terorismu většina zemí a organizací svoji pomoc omezila nebo vůbec neposkytnula. Súdán tak čelil obrovské katastrofě, která zasáhla více jak 8,5 milionu obyvatel.

Intenzita konfliktu měla v novém tisíciletí spíše klesající tendenci. V roce 2002 došlo k historicky prvnímu setkání mezi Johnem Garangem a al-Bašírem a jejich strany SPLM a NIF (Národní kongresová strana) začaly vyjednávat o míru za podpory mezinárodního společenství. Zahraniční pozorovatelé vnímali tento akt jako historický moment, neboť se jednalo o další krok, který by mohl ukončit tento již devatenáct let starý konflikt. Po třech letech neustálých jednáních a ústupcích byla nakonec uzavřena komplexní dohoda z Naivashy v Keni z roku 2005.

Tato komplexní dohoda obsahovala několik bodů, mezi nejdůležitější patřily: zrušení islámského práva šaría pro nemuslimské obyvatelstvo, přítomnost Jihosúdánců ve vládě, možnost referenda Jihosúdánců, dodržování lidských práv a spravedlivé rozdělení příjmů z ropy (Guarak 2011: 241). Uzavření mírové dohody a ukončení tak druhé občanské války zavedlo další historickou vývojovou fázi Jižního Súdánu.

Druhá občanská válka byla krutější a krvavější než první občanská válka. Ve válce zahynulo 2-3 miliony obyvatel, převážně civilisté a další 4 miliony obyvatel uprchlo ze země. Mnoho lidí zemřelo v boji nebo na hladomor. Bojovalo se spíše na jižním území. Válka trvala 22 let. Docházelo k vysídlování z lidí z velkých měst na venkov, zejména z oblastí, kde se těžila ropa (Guarak 2011: 244). Ve druhé občanské válce armády disponovaly větším počtem vojáků a lepším vojenským příslušenstvím např. zbraně nebo výzbroj.

2.6. Aktéři konfliktu mezi severním a jižním Súdánem

2.6.1. Primární aktéři konfliktu

Mezi nejvýznamnější primární aktéry patřilo Súdánské lidové osvobozené hnutí/armáda (Sudan People's Liberation Movement/Army) SPLM/(A). Toto hnutí se angažovalo jak minulých, tak současných konfliktů na území Súdánu. Hlavní strategií SPLM/(A) bylo nadřazování veškerého vojenského vítězství nad politickou mobilizací, které vycházelo z hnutí Anya Nya. Jednalo se o separatistické hnutí působící v jižním Súdánu.

Organizace SPLA vznikla v roce 1983 za účelem boje proti islamizaci země, kde je zastoupení křesťanských a animistických obyvatel. Se vznikem SPLA souvisí i jméno John Garang, který pocházel z křesťanské rodiny a jeho úkolem bylo potlačit povstání 500 jižních vojáků, kteří neuposlechli rozkazu při tažení na jih, což znamenalo nedodržení smlouvy z Addis Abeby. John Garang místo aby potlačil toto vzbouření, začal naopak některá podporovat. Dokonce se postavil do čela povstání proti vládě v Chartúmu. Mezi hlavní cíle SPLA byla snaha o nezávislost pro jih. K dosažení hlavního cíle bylo potřeba ozbrojeného boje, včetně dodávek ropy, protože většina ropných nalezišť se nacházela na území Jižního Súdánu.

V současné době plní SPLA/M oficiální funkce v Jižním Súdánu. SPLA tvoří oficiální armádu a politické křídlo SPLM má na starosti správu země. Když zemřel John Garang při tragické nehodě helikoptéry, tak vedoucí

funkci převzal Salva Kiir Mayardit, který je v současnosti prezidentem Jižního Súdánu (Globalsecurity 2011). V roce 2013 vznikly uvnitř SPLM/A určité rozepře, díky nimž se strana rozštěpila (The Economist 2005).

Současná vláda Súdánu (Government of Sudan, GoS) je dalším významným primárním aktérem. Vedoucí postavení v politice má konzervativní islamistická strana National Congress Party (NCP) v čele s prezidentem Omarem al-Bašírem, který získal moc po vojenském puči roku 1989. V současné době má problémy uvnitř své strany, protože se některým důležitým členům se nelíbí možné ústupky, které chce strana uskutečňovat.

Dalším primárním aktérem byly Súdánské ozbrojené síly (Sudan Armed Forces, SAF) využívající převážně letectvo a námořnictvo v bojích proti Súdánské lidově osvobozené armádě (Drmola 2014).

2.6.2. Sekundární aktéři konfliktu

Jeden z hlavních sekundárních aktérů ovlivňující dění v Súdánu a Jižním Súdánu je Uganda, která se nejvíce podílela při pomoci dodávkách zbraní a vojenského materiálu Jižnímu Súdánu a zároveň se angažovala na straně SPLA. Uganda dokonce přislíbila Jižnímu Súdánu asistenci při operacích proti Súdánským ozbrojeným jednotkám v případě vypuknutí války (Kebbede 1997: 7).

Mezi další významné sekundární aktéry patřily Keňa a Etiopie, které kromě vojenské pomoci poskytovali Jižnímu Súdánu ekonomickou a diplomatickou podporu. Řada dohod byla uzavřena v Etiopii konkrétně v Addis Abebě (Drmola 2014).

Dalšími sekundárními aktéry zapojující se do konfliktu mezi Súdánem a Jižním Súdánem jsou dvě světové velmoci USA a Čína. Hlavní aktivitou USA v Súdánu je stabilizovat tento region a zabránit dalším možným konfliktům. USA nesouhlasily s postihy za nerespektování lidských práv a z tohoto důvodu se neúčastnily žádných investičních plánů. Sklon k islamismu

ovlivňoval diplomacii a díky tomu probíhalo během roku 1995 mnoho nepokojů se snahou tyto sklony potlačit. Dále následovaly diplomatické snahy o skončení nepokojů probíhajících v roce 1995 mezi oběma Súdány.

Další cíle byly podpora lidských práv, předcházení konfliktům nebo nezávislý obchodní trh. Barack Obama, prezident USA zvolený v roce 2009, pokládal uklidnění situace a vylepšení vztahů za zásadní. Vláda USA považuje Súdán za stát podporující mezinárodní terorismus, proto měla tato politika jasný záměr, a tím bylo ukončení konfliktu, vyhlazování a nedodržování lidských práv (Lyman 2011). Súdánská vláda umožňovala pobyt mezinárodním teroristům i radikálním islámistům, což bylo považováno za značný problém. Po rozdělení země v roce 2011 USA zahájily dohled nad plněním mírových dohod o oddělení států a sledovaly stav na území, kde docházelo ke konfliktům. K nejčastějším kontrolám tedy docházelo především na hranici Súdánu s Jižním Súdánem.

Angažovanost Číny v severním Súdánu je také velmi silná zejména díky svým ekonomickým zájmům týkající se ropy. Většina súdánského exportu ropy putuje právě do Číny. V současné době je Čína druhým největším spotřebitelem ropy na světě právě díky vysoké spotřebě a kvůli nízkým zásobám ropy, proto je nucena dovážet ropu ze zahraničí.⁶

V době Al-Bašírova režimu byla země podporována Čínou, která zároveň dodávala zbraně pro SAF. Čína se podílela i na výstavbě ropovodu k Rudému moři, kde spolupracovala s Malajsíí. Situace ohledně exportu ropy se změnila po rozdělení Súdánu, protože došlo k rozdělení zásob ropy. V současné době spravuje Jižní Súdán 75 % zásob ropy, proto musí Čína udržovat dobré vztahy s oběma státy (International Crisis Group 2012).

Dalším sekundárním aktérem zapojující se do problematiky konfliktu sever – jih je EU. Její hlavní úlohou je humanitární pomoc a zároveň působí jako prostředník v mírových jednáních. Obchodní vazby mezi Súdánem a evropskými státy nebyly přerušeny ani v době občanských válek. Když byla

⁶ Čína je největší příjemce ropy ze Súdánu i Jižního Súdánu. V roce 2013 se vyvezlo ze Súdánu do Číny denně skoro 50000 barelů a z Jižního Súdánu okolo 65000 barelů.

podepsána mírová dohoda z Naivashy, poskytla EU finanční pomoc Súdánu.⁷ EU také finančně podporovala i některé mise v Africe např. AMIS v roce 2005. Nejdůležitější pro Jižní Súdán a Súdán je finanční závazek ze strany EU v hodnotě 80mil. eur pro oba státy, který byl schválen pro rok 2013. Veškeré tyto finanční prostředky sloužící jako nástroje pro stabilitu, demokracii a lidská práva putují z Evropského rozvojového fondu.

Ani Egyptu, jednomu z posledních druhotných státních účastníků, nebyly okolnosti dějící se na území obou Súdánů lhostejné. Po proběhlé revoluci je jeho vliv poměrně malý, nicméně ho stále nesmíme vynechat. Hlavní roli zastává v ekonomice oblasti a neposlední řadě se dělí spolu se Súdánem a Jižním Súdánem o úrodnou půdu kolem řeky Nil (Drmola 2014).

Na konfliktu se v pozici zprostředkovatelů či diváků podíleli, nejen státní účastníci, ale i nadnárodní organizace. Na prvním místě se jednalo o OSN a Africkou unii (AU). Působení těchto organizací dokazují nejvíce výsledky mírových jednání. Organizací spojených národů byly na území vypraveny dvě mise – UNMISS (United Nations Mission in the Republic of South Sudan) a UNISFA (United Nations Interim Security Force for Abyei), které v roce 2011 vystřídaly prvotní misi UNMIS (United Nations Mission in the Sudan).

⁷ Republic of the Sudan. European Community, Country Strategy Paper and National Indicativ: Programme for the period 2005-2007. Dostupné z WWW: http://ec.europa.eu/development/icenter/repository/scanned_sd_csp_en.pdf

3. Přechodné období 2005–2011

Předchozí kapitola přinesla nástin historických souvislostí a základní informace týkajících se občanských válek a jejich aktérů. Tato kapitola se soustředí na komplexní mírovou dohodu z Naivashy, která ukončila občanskou válku v Súdánu a zasloužila se o uspořádání referenda o nezávislosti Jihosúdánců.

3.1. Komplexní mírová dohoda z Naivashy (CPA)

Po zkušenostech z minulé dohody z Addis Abeby, kde byl její obsah zanedbáván, se nová dohoda řešila oboustranně, aby v budoucnu nedocházelo k jejímu zneužívání. Dohoda se projednávala v letech 2002–2005.

Komplexní mírová dohoda představovala soubor dokumentů obsahující podmínky příměří mezi súdánským lidovým osvobozeneckým hnutím (SPLM) a súdánskou vládou. Jednou z podmínek byl i předpoklad uspořádání referenda o nezávislosti v roce 2011. Podle dohody se vymezilo šestileté období (2005–2011), které předurčovalo vývoj země v těchto letech. Dohoda si vytyčila tři hlavní cíle, které sledovala.

Prvním cílem bylo ukončení druhé občanské války v Súdánu. Tento konflikt dostal zemi do hospodářské, ekonomické i humanitární krize. Druhým cílem byl rozvoj demokratické správy věcí veřejných. Třetí cíl byl spravedlivě rozdělovat příjmy z ropy.

Jednotlivé podmínky smlouvy, které tvořily komplexní dohodu, byly stanoveny následovně:

- a) Po dobu šesti let budou jižní oblasti v autonomii (prezident, parlament, soudnictví a armáda) a poté se uspořádá referendum o nezávislosti.
- b) V přechodném období bude platit prozatímní ústava, přechodná vláda a parlament.

- c) V případě rozhodnutí referenda o zachování společného státu dojde, kde spojení ozbrojených složek do jedné armády obou stran konfliktu.
- d) Spravedlivé rozdělení příjmů z ropy mezi vládu a SPLM/A.
- e) Súdán a Jižní Súdán budou mít odlišné měny a bankovní systém.
- f) Islámský zákon šaría bude platit pouze na severu a na jihu dojde k oddělení církve od státu.
- g) Každá země bude mít svoji vlastní vlajku.

Finální podoba dohody z Naivashy byla podepsána 9. ledna 2005 v Keni. Vznikem dohody se odstartovalo tzv. přechodné období. V tomto období se Chartúm snažil přesvědčit Jihosúdánce, aby upustili od úplné secese. Vzhledem k událostem, které se za posledních 50 let odehrály v Súdánu, nikdo nepředpokládal, že by se Jihosúdánci v případném referendu rozhodli pro konfederaci s Araby místo samostatného státu.

Podle dohody z Naivashy měl připadnout prezidentský post vůdci SPLM/A Johnu Garangovi. Pár dní po jeho zvolení došlo k havárii helikoptéry, při které John Garang zahynul, když se vracel z Ugandy. Hlavní pozici v SPLM zaujal významný muž a zároveň současný prezident Jihosúdánské republiky Salva Kiir Mayardit (Dagne 2010: 12). Zároveň byl v Súdánu jmenován generál Omar-Al Bashir prezidentem. Mezi soupeřícími stranami tak vznikla první reálná spolupráce, jejímž vrcholem bylo uskutečnění voleb, které se konaly v dubnu roku 2010. Přestože se volby potýkaly s řadou nesrovnalostí a docházelo k omezování politické činnosti, lze je označit za relativně klidné utvrzující výhru úřadujících prezidentů (Nyaba 2010: 139).

3.2. Vznik Jihosúdánské republiky

Obsahem komplexní mírové dohody z Naivashy bylo uspořádání referenda po skončení přechodného období. Jihosúdánci tedy získali právo na

sebeurčení. 9. ledna 2011 se uskutečnilo plánované referendum, kde si Jihosúdánci rozhodnou, jestli chtějí zůstat nadále v súdánské konfederaci anebo se oddělí a vytvoří si vlastní nezávislý stát. Výsledkem referenda rozhodlo necelých 99 % hlasů o odtržení od Súdánu (Southern Sudan Referendum 2011).⁸ Ze strany Jihosúdánců se objevily obavy, že by chartúmská vláda nepřipustila referendum ani případné vyhlášení nezávislého státu. Nakonec tyto obavy byly bezdůvodné, protože centrální vláda dohodu dodržela. 9. července 2011 vznikla oficiálně Jihosúdánská republika (Smith 2011).

Nově vzniklý stát je federativní prezidentskou republikou, kde prezidentem je Salva Kiir Mayardit a viceprezidentem Riek Machar. Dominantní politická strana je SPLM, která získala ve volbách dokonce 93 % (Řehák 2010: 3). Dá se říct, že SPLM je bezkonkurenční, protože další silnou stranou je SPLM-DC, kterou vedl Lan Ahol. SPLM-DC měla minimální zastoupení ve vládě (Lacher 2012). Prezident v Jižním Súdánu má velmi silné postavení, protože stojí v čele armády a zároveň je schopen ovlivňovat jeho rozhodnutími zákonodárnou moc a soudnictví (Luak-Mertenskoetter 2012).

Jižnímu Súdánu se podařilo iniciovat několik změn, které se dají považovat za úspěchy týkající se rozvoje země. V zemi funguje 29 ministerstev, 21 komisí, národní parlament a 10 státních legislativ. Jihosúdánská federace je složená z 10 států s hlavním městem Juba. Státy se dále člení na kraje a ty se pak dělí na další menší správní jednotky. Tento decentralizovaný správní systém je nezbytně nutný kvůli etnické rozmanitosti. Celková rozloha Jižního Súdánu je 644 329 km². Na východě sousedí s Etiopií, na jihovýchodě s Keňou, na jihu s Ugandou a Demokratickou republikou Kongo, na západě se Středoafričskou republikou a na severu se Súdánem (Levy, Latif, 2008: 8).

Statistika z roku 2009 nám udává, že v Jižním Súdánu žije pouze 22 % městského obyvatelstva a více jak 50 % populace je pod hranicí chudoby-, zároveň pouze třetina obyvatelstva je gramotných (Collins 2015).

Mezi úspěchy lze považovat např. návrat téměř 20 milionů lidí do

⁸ Hlasovala necelá polovina Jihosúdánců. (Hanzich 2011: 36).

Jižního Súdánu po vyhlášení nezávislosti, více dětí začalo chodit do škol, tedy došlo k nepatrnému nárůstu gramotnosti, ve státě došlo k výstavbě nových silnic, které propojovaly důležitá města. Na závěr je třeba konstatovat, že ani tyto úspěšné kroky vedoucí k rozvoji země nezajistily, aby Jižní Súdán opustil kritickou pozici podle Fragile States Indexu (Grande 2012).

3.3. Jižní Súdán a ropa

Ropa je příčinou konfliktů nejen v Súdánu, ale i v mnoha dalších státech. V Súdánu byly ropné zásoby objeveny během 50.let 20.století. K větším průzkumům velikosti a vydatnosti ložisek však došlo až během 70.let. Očekávaný blahobyt se ovšem nedostavil. Ropa se ve větším měřítku nezačala ani těžit. Veškeré průzkumné a přípravné práce pro těžbu přerušila totiž první občanská válka. S vlastní těžbou se tak v Súdánu začalo až v roce 1999.

I přesto, že bylo očekáváno, že těžba ropy přinese kýženou prosperitu a blahobyt, nestalo se tak. Důvodů je několik. Jednak podíl ropy na exportu dosahoval až 92,6 % ekonomika země kvůli výkyvům ceny ropy nebyla stabilní (Záhořík, 2010). Súdán se pak stejně jako další země Afriky potýká s vysokou mírou korupce, klientelismu a zneužívání ropného bohatství pro soukromé účely politiků či pro vnitropolitický boj (Záhořík, 2010). Očekávané ekonomické a následně sociální zlepšení se tak nedostavilo. Naopak. Právě značným problémem z hlediska obyvatel jižní části Súdánu, byla skutečnost, že vláda při ekonomické rozvoji z prostředků získaných z těžby ropy podporovala spíše severní části země. Obyvatelé jižních částí Súdánu se tak právem cítili okrádáni, neboť větší část ropy pocházela právě z jihu země. Jih však trpěl nedostatkem základní infrastruktury, kvalitního školství a zdravotní péče. To nakonec vedlo k dalším ozbrojeným střetům a v konečném důsledku i vyhlášení samostatnosti Jižního Súdánu (Záhořík, J., 2010). I když z počátku mohl mít konflikt v Súdánu opravdu spíše než ekonomickou rovinu, rovinu náboženskou a etnickou, s větší těžební aktivitou, získával tento konflikt ekonomické rozměry.

I po vyhlášení nezávislosti je ropa pro Jižní Súdán zcela dominantním faktorem ekonomiky, na kterém je země zcela závislá. Podle autora Medani (2014), představoval mezi lety 2005 a 2011 vývoz ropy celých 98 % všech příjmů státní pokladny Jižního Súdánu. Tato nediverzifikovanost ekonomiky samozřejmě přináší značné problémy. Cena ropy na světových trzích není stálá a v období ropných krizí ekonomiky závislé na ropném exportu velmi strádají. Samotný Súdán na tom však není o moc lépe. Bylo tedy nasnadě, že při jednáních o osamostatnění Jižního Súdánu představovala ropa zásadní téma. Tato otázka byla velmi ožehavá a před samotným referendem o vyhlášení nezávislého Jižního Súdánu se jí nepodařilo vyřešit (Shankleman, 2011). Jednalo se o tom, zda bude zachováno sdílení zisků mezi oběma státy, nebo jestli bude muset Jižní Súdán platit dopravu ropy ropovodem přes území Súdánu a zejména kolik bude Jižní Súdán za tento transport platit. Většina ropných nalezišť sice leží na území Jižního Súdánu, ale ten není schopen ropy bez dohody s nějakou z okolních zemí exportovat. Tyto spory tak vedly k dalším ozbrojeným konfliktům. Obě strany nakonec za pomoci prostředníků k dohodě dospěly. Jižní Súdán se zavázal, že za každý barel ropy transportovaný přes území Súdánu zaplatí tomuto státu 9-10 dolarů. Nicméně tato dohoda neměla skoro žádný vliv na probíhající násilí. Dohoda však pro Jižní Súdán znamenala téměř záchranu v poslední minutě. Súdán totiž jako nátlakový způsob zvolil zastavení exportu ropy z Jižního Súdánu, ten tak přišel o naprostou většinu finančních prostředků a zemi postihla velmi silná krize.

Ropná krize způsobená zastavením exportu ropy přes území Súdánu donutila představitele Jižního Súdánu k hledání jiných řešení, jak exportovat ropy k přístavům mimo území Súdánu. Jedním z návrhů, bylo vybudování ropovodů, které by ropy z ropných polí v Jižním Súdánu vedly do přístavů Džibuti a Keni. Představitelé daných států se dokonce v roce 2013 na tomto řešení dohodli a společně se obrátili na ropné společnosti s žádostí o realizaci tohoto plánu. Oslovené společnosti však tento návrh odmítly. Další možnou variantou byl ropovod přes území Keni, který by ústil v keňském přístavu Lama. Ani tento návrh se nesešel s úspěchem a rovněž nebyl oslovenými společnostmi shledán jako realizovatelný. Důvodem pro nezájem o

vybudování těchto ropovodů ze strany ropných společností byl ten, že Jižní Súdán nemá dostatečně velké zásoby ropy, aby se stavba dalšího ropovodu vyplatila. Představitelé Jižního Súdánu tedy museli hledat další možná řešení, jak omezit vliv Súdánu na transport jihosudánské ropy. Tím byla dohoda právě mezi Jižním Súdánem a Etiopií a Džibuti, která umožnila transport ropy vytěžené v Jižním Súdánu přes území těchto států pomocí nákladních automobilů. Tato varianta však nebyla ekonomicky udržitelná. Jižnímu Súdánu tak nezbylo nic jiného, než se vrátit k jednacímu stolu se Súdánem a pokusit se vyjednat obnovení transportu ropy přes jeho území. To se taky nakonec povedlo. Nutno podotknout, že Súdán investoval velké finanční prostředky do vybudování ropovodů, které měly vést vytěženou ropu ze všech ropných polí na území bývalého jednotného Súdánu, přes celé vnitrozemí až k městům Port Súdán a Chartúm. Celková délka ropovodů na území Súdánu je 4722 Km a cena vybudování těchto ropovodů je přibližně 355 mld. USD (ECOS, 2010).

Ropa je v Jižním Súdánu dle ústavy země pod přísnou kontrolou. K tomuto účelu bylo zřízeno hned několik organizací. Dohled na ropným sektorem, má jednak Národní petrolejářská komise, o ropu a zejména zisky z ní plynoucí se dále má starat Národní ropná rada, Ministerstvo a Národní ropná a plynová korporace. Jižní Súdán uzavřel s řadou ropných společností dlouholeté smlouvy a tyto společnosti následně s vládou sdílejí zisky z prodeje vytěžené ropy (Shankkleman, 2011). Získané finanční prostředky však vláda Jižního Súdánu neinvestuje do zlepšování životní úrovně obyvatelstva. Zisky končí u politiků vládnoucí strany, kteří je používají k posílení své moci. Rovněž do armády a dalších ozbrojených složek je investováno značné množství z ropných zisků. Jak uvádí Medani (2014), od vyhlášení nezávislosti do roku 2014 investoval Jižní Súdán 38 % ze zisků z ropy do zbrojení, ale do vzdělání pouhých 7 %. Tento nepoměr, vysoká míra korupce a špatné životní podmínky vedou k prohlubování napětí ve společnosti. Ropa totiž představuje zdroj zisku zejména pro společnosti těžící tuto strategickou surovinu. To v případě chudých států, jako je Jižní Súdán v naprosté většině případů nejsou domácí společnosti, ale cizí, nadnárodní koncerny. Těžba ropy a zemního plynu sebou samozřejmě přináší velké

množství pracovních příležitostí. Ty však v naprosté většině vyžadují jistou kvalifikaci. Místní lidé jsou na těžbu ropy ve státech jako je Jižní Súdán zaměstnáváni jen zřídka. Místní obyvatelstvo tak z těžby ropy nemá vlastně žádné zisky ani další benefity. Naopak, často kvůli těžbě ropy ještě více strádá. Ať už je to způsobeno tlakem vlády a nadnárodních ropných společností na opuštění zájmového území nebo se jedná o ekologické následky těžby.

Dnes je nejen v obou súdánských státech, ale v celé Africe nejaktivnějším zahraničním partnerem pravděpodobně Čína. Vstup Číny do záležitostí Súdánu byl velmi pozvolný. První ropné průzkumy v tenkrát ještě jednotném Súdánu prováděla italská společnost Agip a dále americká společnost Chevron. Ta objevila několik významných nalezišť, ale kvůli stále zhoršující se bezpečnostní situaci byla nucena se ze země v 80. letech stáhnout. K postupnému oživování ropného průmyslu docházelo opětovně až na konci let devadesátých. V této době již do hry vstupuje Čína. Čínská CNPC vytváří společně s dalšími společnostmi z Malajsie a Súdánu konsorcium Greater Nile Petroleum Operating Company (GNPOC). Kromě výše uvedeného konsorcia je Čína ještě dále prostřednictvím společnosti CNPC spolupodílníkem v dalších uskupeních, jedná se o Petrodar Operating Company a dále pak v mnoha dalších menších společnostech (Large, 2007). Čína, respektive čínské společnosti tak mohou v Súdánu těžít největší množství ropy. Súdán dodával v letech 2006-2007 do Číny zhruba jedno procento celkové čínské spotřeby a asi 10 % celkově vytěžené ropy, ačkoliv samotné čínské společnosti (či jejich konsorcia) vytěžila v Súdánu více jak 80 % roční produkce (Tjønneland, 2006).

Společnost CNPC investovala do ropného průmyslu ještě před rozdělením Súdánu značné finanční obnosy. Ty byly směřovány zejména do infrastruktury. Mezi nejvýznamnější projekty financované společností CNPC bezesporu patří výstavba ropovodu dlouhého 1600 km a výstavba rafinérie. Nicméně investičních akcí společnosti CNPC v súdánském ropném průmyslu bylo více a odhaduje se, že celkový investovaný majetek společnosti v Súdánu je přibližně 7 miliard USD (Lake a Whitman, 2006). Někteří autoři však uvádí, že čínské společnosti investovali v Súdánu až 20 miliard USD

(Hurst, 2006). Čína se v roce 1993 rozhodla, že ropu začne dovážet, jednak kvůli stoupající čínské spotřebě, ale také z důvodů, aby šetřila strategickou surovinu na svém území. Ropu začala tedy dovážet z Blízkého východu. Kvůli zabránění jednostranné závislosti se však Čína rozhodla své ropné zájmy diverzifikovat. Obrátila tedy svoji pozornost na africké státy. I pro africké státy je Čína a její společnosti ideálním partnerem. Čínské společnosti totiž na rozdíl od společností a korporací ze Západu nedbají na dodržování lidských práv a útlak obyvatel ze strany vlád afrických států pro čínské společnosti není důvod k opuštění lukrativních těžařských míst. V roce 2000 vydala organizace Amnesty International zprávu, ve které uvádí děsivá svědectví o tom, že na vyhánění civilistů z jejich domovů v blízkosti ropných nalezišť, byli zapojeni i zaměstnanci CNPC, a dokonce byli ozbrojeni. V době, kdy Čína vstupovala na tehdy ještě jednotný súdánský trh, znamenala tato skutečnost pro Súdán značné geopolitické posílení. Čína jako stálý člen Rady bezpečnosti OSN blokovala všechny snahy o odsouzení boje proti rebelům a povstalců v Súdánu (Alessi a Hanson, 2012).

V roce 2011, kdy Jižní Súdán vyhlásil nezávislost, však musela Čína svoji podporu vládě v Chartúmu přehodnotit. Doposud totiž Čína dodávala vládě v Chartúmu zbraně a podporovala ji tak v boji proti rebelům z jižní části země. Vyhlášením nezávislého Jižního Súdánu se však většina ropných zásob ocitla v nově vzniklém státu. Čína tedy musela přehodnotit politiku proti jihosudánským rebelům. Nakonec se stala Čína hlavním vyjednavatelem mezi oběma stranami. Kromě Číny se v Jižním Súdánu snaží prosadit celá řada dalších zemí. Jedná se zejména o Indii a Saudskou Arábii.

4. APLIKACE INDIKÁTORŮ A PŘÍČINY SELHÁVÁNÍ NA PŘÍPADU JIŽNÍHO SÚDÁNU

V této praktické části diplomové práce je potřeba posoudit jednotlivé problematické aspekty, díky kterým patří Jižní Súdán do kategorie zhroucených států a zároveň zhodnotit, zdali tyto aspekty pominuly nebo bude nadále řazen Jižní Súdán mezi zhroucené státy. Na závěr kapitoly budou vyhodnoceny získané informace.

Rok po získání nezávislosti, tedy v roce 2012, byl Jižní Súdán plnohodnotně zařazen do indexu a patřilo mu čtvrté místo v žebříčku Fragile States Index. V roce 2013 si Jižní Súdán tuto pozici stále držel, ale s horším bodovým skóre. Jednalo se o komplexní porovnání indikátorů všech ostatních zemí, protože v předchozí roce nebyl Jižní Súdán plnohodnotně srovnáván kvůli jeho krátkodobé existenci (Fund for Peace 2013). I přes mezinárodní pomoc, která se zaměřuje přímo na Jižní Súdán, podlehla země tlakům regionu a potýká se tak s nedostatkem vlastních kapacit. V hodnocení zhroucenosti států se situace v Jižním Súdánu daleko více zhoršila, kdy v roce 2014 obsadil v žebříčku Fragile States Index dokonce první místo, které si udržoval i v následujících letech až do roku 2017. Ve všech hodnocených oblastech se země potýká s obrovskými problémy (Fund for Peace 2017). V nadcházejících letech je dosti nepravděpodobné, že by Jižní Súdán dosáhl v žebříčku jiného umístění než prvního místa.

Sečtou-li se všechny indikátory, může stát obdržet maximálně 120 bodů. V roce 2016 obdržel Jižní Súdán 113,8 bodů a v roce 2017 113,9 bodů. Jedná se o bodový zisk, který poukazuje na to, že Jižní Súdán patří do kategorie vysoce ohrožených států. Všechny indikátory hodnotí Jižní Súdán jako tzv. chabý stav, což znamená nejhorší hodnocení. Jediný indikátor spadající do kategorie tzv. slabý stav (o jednu příčku lepší pozice, než je chabý stav) je dlouhodobý odchod obyvatel. V roce 2012 obdržel Jižní Súdán celkový počet 108,4 bodů (Fund for Peace 2012), v roce 2013 byl bodový zisk 110,6 (Fund for Peace 2013) a v roce 2014 získal Jižní Súdán při součtu všech indikátorů 112,9 bodů (Fund for Peace 2014), a v roce 2015 to bylo 114,5 bodů (Fund for Peace 2015). Bodové zisky při součtu indikátorů

v jednotlivých letech nám napovídají, že v Jižním Súdánu se zhoršovala sociální, ekonomická i politická situace.

4.1. Sociální indikátory

Podle Fragile States Indexu hodnotíme sociální indikátory, kdy je ke každé kategorii přiřazena číselná hodnota od 0 do 10. Číslo 0 znázorňuje nejnižší nebezpečí zhroucení a 10 naopak představuje vysoký stupeň ohrožení. V případě Jižního Súdánu ukazují indikátory Fragile States Indexu číselnou hodnotu 9 a více bodů, což poukazuje na velkou nestabilitu státu. K sociálním indikátorům patří demografické problémy, vnitřní vysídlování obyvatel, masivní pohyb uprchlíků, emigrace vzdělaných lidí, externí intervence, přítomnost mise OSN a humanitárních organizací (Fund for Peace). V této praktické části práce představím jednotlivé ukazatele, které využiji při analýze současné situace v Jižním Súdánu.

4.1.1. Demografické problémy

Jeden z hlavních indikátorů, který spadá do kategorie demografických problémů jsou přírodní katastrofy, které způsobují tíhu místnímu obyvatelstvu a vládě. Mezi přírodní katastrofy řadíme záplavy, které zapříčiňují Jižnímu Súdánu tragické důsledky. V roce 2013 záplavy zasáhly 120 000 lidí a 25 000 příbytků bylo velmi poškozeno. Díky záplavám bylo uzavřeno přes polovinu silnic. Vláda státu v takovém případě není schopna adekvátně reagovat. K řešení této nepříznivé situace byla přizvána mezinárodní pomoc (UN News Centre). Znakem selhávajících států je neschopnost-, jakkoliv pomoci svým lidem.

Další problém vyskytující se v Jižním Súdánu je podvýživa. Důvodem, proč dochází v zemi v podvýživě je válečná situace. Lidé kvůli občanským válkám nemají co sázet ani sklízet. Nejvíce trpí státy podvýživou tam, kde probíhají boje. Většinou se jedná o oblasti bohaté na ropu jako např. Horní

Nil, Jonglei. Podvýživa zasáhla nejvíce děti do 5-.let, kdy téměř milion dětí akutně postrádá potraviny. Země trpí tolik lidí podvýživou, že ani centrální vláda není schopna tento stav řešit, proto hrozí hladomor. Na žádost OSN se tuto situaci snaží zmírnit mezinárodní společenství (Regional Economic Outlook).

V Jižním Súdánu se lidé dožívají maximálně 42 let. Hlavními důvody tohoto nízkého dožití jsou občanské války, špatná lékařská péče a špatné životní podmínky. Jižní Súdán má velké problémy s porodnictvím. Úmrtnost matek je dokonce v Jižním Súdánu největší na světě, ale i kojenecká a dětská úmrtnost je obrovská. Téměř každé desáté narozené dítě zemře. Příčiny vysoké mortality jsou téměř totožné jako u podvýživy, tedy války, špatné podmínky v táborech vysídlených osob a s tím souvisí i nedostatečné podmínky při porodech, a proto je tak vysoká i úmrtnost matek (Rotberg 2003: 129-132).

Mezi další nemoci šířící se mezi vysídlenými obyvateli v táborech patří např. chronické průjmy, které jsou způsobeny nekvalitní vodou. Na chronické průjmy se nejčastěji umírá. Další vážnou nemocí jsou akutní respirační infekce, hepatitida typu E, která se objevuje v oblastech, kde jsou špatné hygienické podmínky. Po celé zemi se rozšiřuje i cholera, která nejčastěji postihuje státy zasažené válkami (WHO 2014 b).

V Jižním Súdánu je prakticky nereálný přístup k pitné vodě. Drtivá většina místního obyvatelstva musí chodit každý den pro vodu kilometry daleko k jezírkům nebo řekám. K tomu je třeba říci, že voda z řek a jezer je kontaminována a plná bakterií, které mohou způsobit závažná onemocnění. Kvalitní pitná voda se vyskytuje pouze na šesti místech v zemi, kde se nachází vodní zdroje nebo organizace Červený kříž rozváží po zemi kvalitní vodu v nákladních automobilech a snaží co nejvíce zpřístupnit v zemi pitnou vodu (Water for South Sudan 2011).

Stejná příčina jako u pohybu uprchlíků a vysídlených osob je i u demografických problémů válečný stav. Právě kvůli válkám se snižuje naděje na dožití, která je v Jižním Súdánu 42 let (CIA).

Občanské války také zapříčiňují stupňování demografických problémů. V tomto válečném stavu nelze v zemi pěstovat žádné plodiny a lidé jsou závislí na humanitární pomoci. Čím déle je trvající válečný konflikt v Jižním Súdánu, tím více se zvyšují demografické problémy a zároveň se snižuje dostupnost lékařské péče a pitné vody. Podle Fragile States Indexu spadá Jižní Súdán i v tomto případě do kategorie selhávajících států, protože obdržel 9,9 bodů v roce 2017. V této kategorii demografických problémů došlo ke zhoršení situace v současné době, kdy v roce 2011 po získání nezávislosti získal Jižní Súdán 8,4 bodů, v roce 2014 byla tato kategorie ohodnocena 9,1 body, v roce 2015 9,8 a v roce 2016 obdržel Jižní Súdán 9,9 bodů (Fund for Peace).

4.1.2. Masivní pohyb uprchlíků a vnitřní vysídlování obyvatel

V Jižním Súdánu se vyskytuje velké množství uprchlíků, což je způsobeno konflikty, které probíhaly na různých místech země. Na základě těchto konfliktů probíhá masivní pohyb uprchlíků do okolních zemí. Největší pohyb je zaznamenáván do Etiopie, dále do Ugandy, Súdánu a Keni (Knox 2012). Díky konfliktu, který vznikl v Jižním Súdánu v prosinci 2013, došlo k rapidnímu nárůstu uprchlíků. Před vypuknutím násilí odešlo z Jižního Súdánu kolem 115 tisíc uprchlíků a po těchto násilnostech dosáhl počet uprchlíků téměř 1 800 000 (UNHCR 2017).

Pokud budeme mluvit o vnitřním vysídlování obyvatel je třeba říct, že v současné době dochází přes milion vnitřně vysídlených osob. Stejně jako u pohybu uprchlíků, tak u vnitřního vysídlování obyvatel došlo k velkému nárůstu po vypuknutí ozbrojeného konfliktu v prosinci 2013. Před tímto konfliktem bylo v Jižním Súdánu vysídleno téměř 200 000 osob a měsíc po vypuknutí násilí se jednalo o 740 000 vysídlených osob (Crisis Group 2017).

Díky násilnostem a velkému množství vnitřně vysídlených osob se Jižní Súdán ocitnul v potravinové krizi a není schopen zajistit základní funkce pro místní obyvatelstvo. Oficiální zprávy tvrdí, že 50000 dětí umírá hlady (Broomby 2014). Čtvrtina dětí, které nedosáhly věku 5 let bojuje s podváhou.

Velmi problematický a omezený je také přístup k vodě, protože je vody málo a špatná kvalita. Na základě výzkumu bylo odhaleno, že přes 30 % lidí si není schopno zajistit kvalitní vodu (UNICEF). Podle světové zdravotnické organizace je průjem, který je způsoben nekvalitní vodou, hlavní příčina úmrtí vnitřně vysídlených osob. Vnitřně vysídlené obyvatelstvo je koncentrováno v táborech, kde nejčastěji převládá tato situace. Právě v těchto oblastech je zaznamenáno větší množství onemocnění, což je způsobeno nedostatkem potravin a kvalitní vody a nejsou zde dodržovány hygienické návyky. V táborech se nejčastěji objevují nemoci jako akutní průjem, hepatitida E, malárie, ale i cholera. Zároveň je třeba konstatovat, že v zemi stále propukají násilné boje, což ještě více zhoršuje celou tuto situaci (WHO 2014 a).

Ozbrojený konflikt probíhající v prosinci 2013 je příčinou vedoucí k masivnímu pohybu uprchlíků a vnitřnímu vysídlování osob, protože statisíce lidí je nuceno opustit svoje domovy. Čím více tento konflikt eskaloval, tím se také zvyšoval počet uprchlíků a vysídlených osob. V zemi žije okolo 9 milionů obyvatel a z toho přes milion patří do kategorie vysídlených osob, což je další ukazatel selhávání Jižního Súdánu, protože v okolních státech se vyskytuje zhruba 500 000 uprchlíků. Stát se nedokáže postarat o vysídlené osoby, protože v táborech, kde žijí je čím dál méně zdrojů pitné vody a stále více nemocí. Vysoké počty uprchlíků a vnitřně vysídlených osob nelze svádět pouze na ozbrojený konflikt z roku 2013, protože i před vypuknutím těchto bojů byla čísla vysoká. Dalšími důvody takto vysokých čísel u počtu uprchlíků a vnitřně vysídlených osob jsou výše zmíněné etnické spory a špatné životní podmínky. V této kategorii obdržel Jižní Súdán podle žebříčku Fragile States Index 10 bodů, což znamená opět chabý stav, který se nezměnil od roku 2011 (Fund for Peace).

4.1.3. Dlouhodobý odchod obyvatel

Jedná se o kategorii, kdy jako v jednom z mála indikátorů neobdržel Jižní Súdán nejvíce bodů. Nejvýraznější je emigrace vzdělaného obyvatelstva.

Již během občanských válek emigrovala část vzdělaného obyvatelstva. Jižní Súdán zakládal výzkumná centra, univerzity udělovaly více stipendií a akreditací. Těmito počiny chtěl Jižní Súdán zastavit emigraci vzdělaných lidí. Místní univerzity jsou v nepříznivém stavu a některé dokonce ani nefungují (Gurtong 2014). Státní finance neputují do školství, a proto univerzity nemají dostatek peněz na správný provoz a často dochází i k jejich zavírání. Vzdělaní studenti, kteří mají dostatek financí, odchází studovat do zahraničí.

Po vzniku samostatného státu se část obyvatel vracela zpět, ale ozbrojené boje vzniklé v prosinci 2013 a celková situace v zemi bez jakéhokoli progresu, donutily obyvatelstvo opět odejít. Tento indikátor v rámci Fragile States Index získal 6,4 bodů. Jediný indikátor, kdy Jižní Súdán je řazen do kategorie slabý stav, je právě dlouhodobý odchod obyvatel (Fund for Peace).

4.1.4. Externí intervence, přítomnost mise OSN a humanitárních organizací

Těsně po vyhlášení nezávislosti byla v Jižním Súdánu ustavena mise OSN nazvaná UNMISS. Tato mise si kladla za cíl zajistit v zemi mír a bezpečnost, a zároveň stabilizovat podmínky pro rozvoj. UNMISS usilovala také o celkové zlepšení vztahů mezi sousedními státy. V roce 2013, kdy vypuknul ozbrojený konflikt, se začaly zhoršovat vztahy mezi Jižním Súdánem a UNMISS. Vláda v tom okamžiku začala napadat OSN kvůli pomáhání protivládním jednotkám. UNMISS se od té doby nemohla svobodně pohybovat a mise OSN začala mít své odpůrce. I přes všechny negativní vlivy se UNMISS podařilo zvětšit svůj mandát o ochranu civilistů, kteří prchají před bojem. Některé humanitární organizace se zapojily na pomoc zvětšit mandát o ochraně civilistů a díky této spolupráci se UNMISS podařilo poskytnout ochranu až 85 000 civilistům. V současné době si UNMISS klade za cíl chránit civilisty a monitorovat občanské války (United Nations 2014).

V Jižním Súdánu účinkuje kromě UNMISS i několik humanitárních

organizací, z nichž nejznámější je OXFAM, která má za cíl zásobovat civilisty vodou a zdravotními prostředky. OXFAM pracuje v oblastech, které jsou nejvíce postižené konflikty (OXFAM 2014). Další humanitární organizací je CARE, jejichž hlavním cílem je bojovat s podvýživou a zabránit tak hladomoru. Tato organizace i zajišťuje pitnou vodu pro místní obyvatelstvo a také první pomoc. V Jižním Súdánu působí i zdravotnické organizace, mezi které patří například WHO, Červený kříž nebo Lékaři bez hranic (Collins 2008: 111).

Někteří odborníci se obávají, že účinkování mise UNMISS v Jižním Súdánu může znova rozpoutat konflikt mezi Súdánem a Jižním Súdánem a násilí mezi jednotlivými etniky. Dnes je hlavním důvodem působení mise UNMISS současný konflikt v zemi, se kterým se pojí velké množství vnitřně vysídlených osob. Právě kvůli tomuto důvodu se zvýšil v zemi i počet humanitárních organizací. Externí intervence, do které zahrnujeme přítomnost mise OSN a dalších humanitárních organizací, patří do kategorie znaků selhávajícího státu. Jednotlivé mise slouží k tomu, aby pomohly uklidnit v zemi nestabilní situaci a zároveň napomáhaly civilnímu obyvatelstvu a snížily tak riziko utrpení. Podle Fragile States Indexu získal v této kategorii Jižní Súdán v roce 2010 maximum bodů, tedy 10. V roce 2014 si Jižní Súdán o desetinu polepšil na 9,9 bodů oproti roku 2010. V roce 2017 došlo také k mírnému zlepšení a to na 9,8 bodů (Fund for Peace).

4.2. Politické indikátory

Do Fragile States Indexu patří politické indikátory. Politické indikátory se v dané zemi hodnotí v rozmezí od 0 do 10 bodů, kdy 0 bodů stejně jako u sociálních indikátorů znázorňuje nejlepší stav a 10 bodů připisujeme v případě, že se jedná o chabý stav. Politické indikátory patří k nejrozsáhlejší skupině indikátorů, kam patří zejména státní legitimita v případě Jižního Súdánu. Čím dál více se v zemi objevuje korupce mezi vládnoucími elitami a jejich netransparentnost. Z toho vyplývá nedůvěřivost veřejnosti vůči státním institucím. Další znak, který je charakteristický pro

Jižní Súdán, je neustálé porušování lidských práv. Vládnoucí elity nejsou schopny zajistit ve státě taková práva, aby docházelo k jejich dodržování. Nedodržování pořádku je v zemi běžný jev. Znepokojující zůstává i státem podporované násilí konané na opozici (Fund for Peace).

4.2.1. Státní legitimita

Do státní legitimity zahrnujeme několik ukazatelů, které způsobují problémy Jižním Súdánu, z nichž nejdůležitější ukazatel je korupce. Korupci lze nalézt v různých formách státního aparátu. Nejčastěji se objevuje finanční a politická korupce a občas korupce týkající se sponzorství. Běžní lidé se setkávají s korupcí téměř každý den v souvislosti s komunikací se státními úřady. Aby se dostal běžný občan k základním veřejným službám, musí podplatit státního úředníka. Podnikání je v Jižní Súdánu velmi obtížné, protože začínající podnikatelé musí podstoupit určité procedury a spousta dokumentů musí projít ke schválení. K urychlení tohoto procesu jsou zapotřebí opět úplatky státním úředníkům. Jižní Súdán není schopen poskytnout lidem základní veřejné statky, i státní úředníci jsou špatně ohodnoceni za svoji práci, a proto přijímají úplatky, aby se uživilí (Anti-Corruption Resource Centre 2013: 2-3).

Krátce po vzniku Jižního Súdánu vznikla snaha zapojit více veřejnost do politického prostředí. Příkladem byly rozvojové plány a programy OSN. Hlavní úloha OSN je zajistit v krizových oblastech klid a vést jednání o mírových dohodách. Bohužel tyto iniciativy byly nakonec neúspěšné, protože členské státy tyto programy přehlížely. Jediným úspěchem byl přístup vlády v Jubě k této situaci. Militantní povaha jihosúdánské politiky silně ovlivňovala politickou participaci. Výsledek průzkumu poukazuje na to, že 71 % respondentů se domnívá, že se vláda spíše stará sama o sebe a přehlíží potřeby obyvatel. V Jižním Súdánu bylo zakázáno mluvit veřejně negativně o vládě, přesněji řečeno strana SPLM ani neposkytovala prostor pro neshodné názory (Hutton 2014: 15-16). Strana SPLM je nejsilnější stranou v zemi a ostatní opoziční strany jsou slabé, navíc mají omezené zdroje příjmů.

Opoziční strany nejsou SPLM respektovány, dokonce SPLM nepovažuje žádnou opoziční stranu za konkurenci schopnou. Nejvíce se konkurenci přibližuje strana SPLM-DC, která je v zemi nejsilnější opoziční stranou v čele s Lamem Akolem (Laudati 2011: 25).

Faktem je, že v Jižním Súdánu nikdy neproběhly žádné volby. Jediné volby, co někteří občané pamatují, se konaly v roce 2010 ještě v době jednotného Súdánu. V těchto volbách byly objeveny určité spory týkající se sčítání lidu. Logistické a technické chyby doprovázely celý průběh voleb. Volby byly kritizovány kvůli netransparentnosti a voličům nebyly poskytnuty dostatečné informace o volbách. V průběhu voleb se objevovaly případy, kdy byli někteří opoziční kandidáti zastrašováni. Přestože volby postrádaly mezinárodní demokratické standardy, lze považovat průběh voleb za poměrně klidný (Dagne 2010: 3). Přípravení referenda o samostatnosti lze považovat za dílčí úspěch, protože referendum se konalo při vysoké účasti a průběh byl poklidný. V rámci referenda došlo k proškolení obyvatel, právě kvůli dostatečné informovanosti.

V Jižním Súdánu mělo dojít k uskutečnění prvních voleb v roce 2014, protože hlava státu a vláda jsou voleni na čtyři roky. V roce 2013 vypukly v zemi nepokoje, kvůli kterým jihosúdánští představitelé posunuli termín voleb až na rok 2015. Katastrofální stav v zemi zapříčinil posunutí termínu voleb. Prezident Kiir požadoval přesun voleb až na rok 2018, avšak toto rozhodnutí považovala opozice za autoritářský počín (Dreef–Wagner 2013: 6).

Další atribut charakterizující zhroucený stát je neschopná a v mnohém případě zkorumpovaná byrokracie. Hlavní město v současné době koresponduje zhruba sto tisíci úředníky, kteří jsou téměř všichni negramotní. Vláda však proti nedostatku úřední síly bojuje a podniká určité kroky, které by zlepšily současný stav úřednictva. Navíc byl vypracován pěti letý program (2009-2013), který se zaměřoval na porozumění administrativního systému, jak fungují zákonné procesy, ústava, jaké jsou odpovědnosti úředníka a jaké existují v zemi řídicí procesy. Důvodem, proč je v zemi špatná veřejná služba, jsou zaostalé a ustálené systémy, zastaralé procesy, postupy a nevyhovující

struktury aparátu.

Stav jurisdikce je další atribut zhrouteného státu. Robert Rotberg tvrdí, že mezi znaky zhrouteného státu patří právě zkorumpovaný soudní systém. Předpovídat fungování jurisdikce je v Jižním Súdánu velmi náročné. Jihosúdánská ústava bude tvrdit, že se jedná o standartní systém, avšak v určitých případech se obyvatelé potkají s korupcí a neobjektivitou u soudu (Athorbei 2011). Vláda si je dobře vědoma rizika spojeného s jednotlivými složkami moci, a aby zabránila dalšímu ovlivňování jurisdikce, nechala vytvořit tzv. systém brzd a v rovnovah (Bior 2009). Tento systém by měl oddělovat zákonodárnou, výkonnou a soudní moc a také zajišťovat jejich vzájemnou kontrolu. Jižní Súdán trpí nedostatkem kvalitních soudců. Aby země získala více zkušených soudců, probíhají již několik let školení od mezinárodních organizací, které připravují soudce na jejich kariéru (Sudan Radio Service 2010).

Další atribut zhrouteného státu, který ve své práci podotýká Robert Rotberg je politizace armády, ke které v Jižním Súdánu poměrně často dochází. V současné době vládne parlamentu politická strana – Jihosúdánské osvobozené hnutí. Jedná se o politické křídlo Jihosúdánské osvobozené armády, což je pro veřejnost dosti nápadné (Collins 2005).

V Jižním Súdánu existují politické a byrokratické struktury, které jsou tvořeny jednotlivými etniky a kmeny. Tato etnika vytváří klientelistické sítě a struktury korupční kapacity. Pouze nejsilnější etnikum má přístup ke státní moci, protože je nefunkční státní aparát. Hlavními důvody jsou autoritářský režim a situace v zemi. Většina obyvatel negativně mluví o vládě, protože žijí v domnění, že je vláda vůči nim nečinná.

Důvodem proč se doposud nekonaly v Jižním Súdánu volby, jsou neustálé nepokoje a násilí, ale velký podíl na neuskutečnění voleb má i prezident, který prosazuje autoritářský režim a chce mít neustále moc. Tato kategorie opět udává pro Jižní Súdán nejhorší možný výsledek. Státní legitimita v této zemi v podstatě neexistuje. V roce 2014 obdržel Jižní Súdán podle žebříčku Fragile States Index v této kategorii 9,7 bodů a v roce 2015

získal maximum bodů. V roce 2016 obdržel 9,7 v současnosti je Jižní Súdán opět na 10 bodech (Fund for Peace).

4.2.2. Špatné veřejné služby

V Jižním Súdánu je velký problém se vzděláním a jeho přístupem. Jižní Súdán patří k nejméně vzdělaným zemím na světě. Školský systém je chápán místní populací jako nástroj vnucování arabské kultury, a proto se většina rodičů rozhodla neposílat své děti do škol, což způsobovalo nízkou gramotnost. Je to také způsobeno i velmi nízkým počtem škol. Vzdělanost byla ovlivněna válečným stavem, protože se bojovalo i v některých městech, kde byly školy a nemohlo se chodit do škol (Smith, Steer 2014). Školský systém je momentálně závislý na rozvojové pomoci, které přispívají do rezortního rozpočtu (UNICEF 2016). Další problém vyskytující se ve školství je nedostatek kantorů, kteří by mluvili anglicky i arabsky. Dříve se ve školách učila pouze arabština. K nejhorším na světě patří Jižní Súdán taky do poměru učitelů a studentů, který činí 1:100. Od roku 2008 dochází ke zvyšování učitelského stavu, kdy mezi lety 2008–2010 bylo zaměstnáno přes 5000 učitelů v zemi.

Gramotnost v Jižním Súdánu je na velmi nízké úrovni, kdy necelá třetina místní populace je gramotných. Jestli se nadále nebude mládež vzdělávat, bude mít pro Jižní Súdán obrovský dopad, protože většina vzdělaných lidí odchází studovat do zahraničí. V zemi lze vidět velký rozdíl v přístupu ke vzdělání mezi muži a ženami. Základní školu dokončilo pouze 1 % dívek. Každý čtvrtý student je dívka (Smith, Steer 2014).

Celkově školský systém se začíná po desítkách let zlepšovat a vláda prosadila rozšíření vzdělávacích center (Collins 2008: 49). Hned po získání nezávislosti vláda iniciovala otevření 5 nových vyšších škol. V brzké době by se měla uskutečnit reforma školství. Jenom v roce 2013 vláda přijmula přes 20 tisíc učitelů do základních škol (The World Bank 2013). Měl by se uskutečnit proškolení systém, kdy by mělo být proškoleny několik tisíc

učitelů a profesorů. V průběhu následujících let by mělo dojít k dalším výstavbám nových škol. V roce 2012 byl vypracován pětiletý strategický plán, který by měl plnit funkci detailnějšího financování do školství (Education Sector Plan 2012-2017). Je třeba konstatovat, že budoucí školský systém je ovlivňován politickými aspekty. OSN se domnívá, že je velmi obtížné stanovovat dlouhodobé plány a cíle, pokud je budoucí stav země nepředvídatelný.

Další státní služba na špatné úrovni je zdravotnictví. V některých částech země je omezen přístup k základní lékařské péči. Země ve velké míře postrádá zdravotnická zařízení a potýká se s nedostatkem personálu, do země je obtížné dostat léky. Země se často potýká s různými onemocněními, kde mezi nejčastějšími patří chronické průjmy, malárie, cholera, akutní respirační infekce, spalničky nebo také černý kašel. Občanské války zapříčiňují velký počet tělesně postižených osob (ICRC 2012). Zdravotní situace v Jižním Súdánu je silně ovlivněna probíhajícím násilím.

Infrastruktura země je další problém ve veřejných službách. V zemi existuje pouze minimální množství sjízdných silnic, které fungují za každého počasí. Aby takových-to sjízdných silnic bylo více, je zapotřebí více kvalifikovaných dělníků a dostatek stavebního materiálu, kterého je v zemi velký nedostatek. To jsou důvody, proč nemůže vzrůstat infrastruktura. Pouze pětina silnic v celé zemi je nepoškozených. Silnice jsou poškozené právě díky občanským válkám i současným konfliktům. Když přijde období dešťů, tak lidé z vesnic nemají možnost cesty do města, protože je špatné spojení mezi centrem a periferií. Silnice vedoucí do sousedních zemí jsou také ve špatném stavu, proto je i obtížné cestovat do jiných okolních států. Špatná infrastruktura způsobuje i velmi pomalý rozvoj různých odvětví, hlavně zemědělství. Aby docházelo k efektivnímu rozvoji jednotlivých odvětví, je potřeba mít ve státě fungující infrastrukturu. Železniční síť spojující Jižní Súdán se sousedními zeměmi najdeme ve státě pouze jednu. Jedná se o 480 kilometrů dlouhou železniční síť spojující oba Súdány. Rekonstrukci potřebuje také říční systém na Nilu, který je velmi zaostalý a dále přístav v hlavním městě.

Dále je potřeba v zemi zlepšit přístup k elektrické energii. Pouze 1 % lidí funguje elektřina. Cena proudu je velmi vysoká, a proto je ho v zemi nedostatek. V zemi se nachází pouze izolované sítě, nenajdeme tu celonárodní síť. Ve velmi špatném stavu je i telekomunikační síť, která souvisí s regulací elektrické energie. Jižní Súdán nemá téměř žádný přístup k internetu a používání mobilních telefonů je velmi omezené, s tím souvisí i vysoké ceny za tyto služby, které jsou předražené (ESMAP 2015).

Celkově lze říci, že hlavním důvodem, proč je v Jižním Súdánu tak nízká vzdělanost je odlišný postoj ke vzdělání za dob, kdy Súdán spravovala Velká Británie. V té době bylo vzdělání na jihu země opomíjeno. V současné době v Jižním Súdánu negativně ovlivňuje nízkou vzdělanost počet škol a kvalifikovaných učitelů, kterých je v zemi opravdu málo. Se vzděláním souvisí i problémy ve zdravotnictví, protože je nedostatek lékařů. Minimální množství je i zdravotnického materiálu v zemi. Časté konflikty a plné tábory vysídlených osob způsobují rozšiřování nakažlivých chorob, které jsou těžko léčitelné.

Kvůli občanským válkám je v katastrofálním stavu veškerá infrastruktura v zemi. Bohužel i nadále v Jižním Súdánu probíhají násilné konflikty, což velmi zbrzdí stavební práce týkající se infrastruktury. Těžko lze v zemi spatřit silnice a železnice v dobrém stavu. Telekomunikační a mobilní sítě jsou také téměř nefunkční a internet je v provozu pouze v určitých částech země.

Tato kategorie nám dává jasně najevo, že Jižní Súdán nepřináší svému lidu ani základní funkce státu jako je kvalitní zdravotnictví, vzdělání nebo fungující infrastruktura. Podle Fragile States Indexu získal Jižní Súdán v roce 2011 v této kategorii 9,6 bodů, v roce 2013 obdržel 9,8 bodů a v roce 2014 byl hodnocen dokonce 9,9 body. Od roku 2015 až do současnosti získal Jižní Súdán v této kategorii 10 bodů. (Fund for Peace).

4.2.3. Porušování lidských práv

V Jižním Súdánu se vytváří vedle etnických a kmenových linií také klientelistické sítě, které vznikají za situace, kdy jsou v zemi roztržité státní struktury. Velký problém v Jižním Súdánu je boj s korupcí. Můžeme říci, že si politické elity přivlastnily Jižní Súdán, protože upřednostňovaly své vlastní potřeby na úkor potřeb občanů. Jižní Súdán postrádá kontrolní mechanismus, který by monitoroval a pravidelně kontroloval státní rozpočet, protože ho členové vlády postupně rozkrádají. Dříve se stávaly situace, kdy došlo ke zpronevěření 4 miliard veřejných financí některými členy vlády. Dále byly zpronevěřeny finance, které měly sloužit na výstavbu skladů s obilím. Sklady měly být postaveny v různých částech země za 34 milionů dolarů. Hospodářská situace v zemi je velmi nejasná. Korupce nejvíce zasáhla těžební průmysl, který je v současné době netransparentní. V tomto průmyslu dochází k uzavírání smluv bez výběrových řízení, dále jsou smlouvy nedohledatelné, protože neexistuje žádná evidence (Anti-Corruption Resource Centre 2013:1-2).

Autoritářské chování projevuje kromě prezidenta Salva Kiira také vláda. Je to dáno tím, že přechodná ústava umožňuje prezidentovi chovat se autoritářsky, a díky tomu patří k nejmocnějším prezidentům celé Afriky. Ústava umožňuje prezidentovi republiky rozpustit celonárodní parlament nebo odvolat guvernéry. V současné době se pracuje na předělání stávající ústavy, která by nedávala prezidentovi takové pravomoci, ale často dochází k zastrahování vládnoucí stranou. Političtí odpůrci nařkli prezidenta Kiira z toho, že využívá svoji politickou moc ve svůj prospěch. Prezidentova autoritářská moc se ukázala v situaci, kdy Kiir odvolal viceprezidenta Rieka Machara s celou řadou guvernérů a zrušil Kabinet. Od vzniku Jižního Súdánu vláda neprojevila žádnou iniciativu o nastolení institucionálních reforem, které by efektivně zredukovaly prezidentovu moc. Prezidentovo autoritářské chování stojí částečně za vznikem ozbrojeného konfliktu v zemi (Naar 2014).

V Jižním Súdánu neexistuje oficiální cenzura ani nelze bez svolení vydat tisk. Novináři nejsou ani právně chráněni. Centrální vláda kontroluje všechny rozhlasové a televizní vysílání. Žurnalistická etika funguje v Jižním

Súdánu v omezené míře. V zemi dochází k utlačování a v horším případě k vraždám novinářů. Jeden z případů v Jižním Súdánu je zastřelení novináře Isaika Abrahama neznámým pachatelem. Tento novinář často ve svých článcích kritizoval vládu, které následně publikoval. Vláda nařizuje Národní bezpečnostní službě, aby zatýkala novináře s domněním, že se jedná o tajné agenty. V zemi je přísný zákaz veřejně kritizovat vládu. V takovém případě vláda pozastavuje aktivnímu účastníkovi jeho činnost (Freedom House 2013).

Svoboda náboženství je v zemi chráněna přechodnou ústavou, ovšem dochází v malé míře k diskriminaci muslimů. Muslimové často ani nezískají občanství, protože úřady jejich žádosti o občanství bez vysvětlení zamítají. Někteří muslimové přišly o majetek, který vláda zabavila ihned po získání nezávislosti. Zejména se jednalo o muslimskou část populace, která nabyla majetek v době nucené islamizace země. Už v době společného Súdánu, kdy muslimové utiskovali na jihu animisticko-křesťanskou populaci, se objevovaly tendence Jihosúdánců k utlačování muslimů (U.S.Department of State 2012).

Jižní Súdán patří k zemím, kde velmi často nedodržují lidská práva. Mezi hlavní důvody patří etnická nesnášenlivost. Vládní bezpečnostní složky, i rebelské skupiny zneužívají svých pravomocí, a to velmi často vyústí v konflikt mezi etniky a tím pádem jsou porušována i lidská práva. Etnický konflikt se často dostane do takové fáze, kdy jsou mučeni a zabíjeni nevinní civilisté a znásilňovány ženy a děti. Přestože v Jižním Súdánu neexistuje soudnictví, dochází ke svévolnému zatýkání. Vláda omezila svobodu slova a svobodné sdružování. Děti musí jít v určitém věku do armády, protože jsou v zemi zavedeny tzv. nucené tábory. Dokonce v některých částech země se objevují nucené dětské práce (United Nations Children's Fund 2011).

Závěrem je třeba říci, že důvodem, proč vznikají klientelistické sítě založené na etnických liniích, jsou roztržité státní struktury. Jednotlivé etnické linie tak využívají státní moc a vládnoucí strana, kde převládá jedno etnikum, postupně rozkrádá státní rozpočet. Přechodná ústava umožňuje prezidentovi určité množství pravomocí, kterých často zneužíval ve svůj prospěch. Vláda však nemá žádná úsilí, vytvořit určitá opatření, která by

omezila prezidentovu moc. Prezident díky své moci omezil svobodu tisku, i přes to, že tu neexistuje oficiální cenzura. Na základě těchto informací lze předpokládat, že stát z tohoto hlediska není schopen plnit základní funkce. Politická moc není rozložena do více složek, pouze ji vlastní prezident a vládnoucí politická elita může bez obav rozkrádat veřejné finance. Tyto zmíněné okolnosti nám jasně udávají, že v zemi je dodržování lidských práv obrovský problém. Žebříček Fragile States Index nám znázorňuje, že Jižní Súdán v této kategorii získal 9,1 bodů v roce 2011. V roce 2013 opět došlo ke zvýšení bodového zisku na 9,3 právě kvůli prosincovému ozbrojenému konfliktu. V roce 2014 dosahoval Jižní Súdán téměř bodového maxima, tedy 9,9 bodů. V současné době došlo v rámci tohoto indikátoru ke zlepšení, kdy obdržel Jižní Súdán 9,5 bodů (Fund for Peace).

4.3. Ekonomické indikátory

Ekonomické indikátory zobrazují vysokou míru nerovnosti ve společnosti a také nestejné ekonomické postavení. Zisky z těžby a prodeje ropy se rozdělují pouze mezi určité skupiny obyvatel. Život zbylé části obyvatel se potýká s chudobou. Aby se Jižní Súdán vyhnul do budoucna problémům a udržel tak správný chod ekonomiky, nesmí být jednostranně závislý na ropě, a naopak se musí soustředit na rozvoj ostatních odvětví.

4.3.1. Ekonomický pokles a chudoba

Hlavním důvodem špatného fungování státu je chudoba, ekonomická zaostalost a nestabilita. Na základě těchto kritérií je možné sledovat ekonomické ukazatele, kam patří HDP na hlavu, míra inflace a zadluženost státu. Velkou pozornost je třeba věnovat chudobě, protože právě chudoba zasáhla přes polovinu obyvatel Jižního Súdánu.

Občanské války trvající několik desítek let vedly ke zhroucení ekonomiky Jižního Súdánu. Jižnímu Súdánu přísluší status jednoho

z nejchudších států světa, a proto se neobejde bez zahraniční pomoci. Jižní Súdán nedokáže zajistit pro svoje obyvatelstvo základní potřeby k přežití, tudíž je závislý na importu základního zboží ze zahraničí. Jižní Súdán je také ekonomicky závislý na svém sousedovi Súdánu, který zajišťuje dovoz základních potravin. Jižní Súdán musí udržovat dobré vztahy se sousedním státem, protože veškerý export ropy putuje přes Súdán. Ropný průmysl sice přináší Jižnímu Súdánu určitý zisk a užitek, ale má negativní dopady na civilní obyvatelstvo a životní prostředí.

Jižní Súdán se obecně potýká s nedostatkem zboží, jakožto jeden z nejchudších států světa. V oblasti distribuce a produkce potravin je situace velmi krizová. Nedostatek potravin v zemi se dostal na úroveň humanitární katastrofy. Mezinárodní organizace v čele s OSN a Organizace pro výživu a zemědělství (FAO) se zabývá touto situací a jejím řešením (Crisis in South Sudan 2017).

Přestože jsou podmínky pro rozvoj zemědělství v Jižním Súdánu ideální, je zaznamenán pokles podílu rostlinné a živočišné výroby od roku 2000 z 10,8 % na 3,6 %. Celková devastace životního prostředí je způsobená geologickým průzkumem a následným budováním ropovodů a má za následek krizi v zemědělství. V současné době jsou potraviny dováženy ze sousedních států tedy Ugandy, Súdánu a Keni. Importované potraviny jsou velmi drahé, když vezmeme v potaz výdaje za dopravu a inflaci ve státě. Díky těmto ukazatelům si mohou dovážené potraviny, ty jsou považovány za přepychové zboží, dovolit pouze bohatí obyvatelé. Drobné zemědělství hraje v zemi významnou roli, protože je na něm většina místních obyvatel závislá, bohužel není výnosné vzhledem k celkové zaostalosti země, a proto je třeba větších finančních příspěvků od mezinárodních organizací. Důležitou součástí zásobování potravinářského zboží je mezinárodní humanitární pomoc směřující do země. K vyřešení katastrofální situace je podle vlády potřeba přilákat zahraniční investory z oblasti Perského zálivu, Číny, Nizozemska i dokonce některých afrických států. Všechny tyto státy mají podle jihosúdánské vlády potenciál zlepšit celkový proces industrializace zemědělství (CIA 2016). Podle Fragile States Indexu získal Jižní Súdán v této

kategorii v roce 2017 nejvyšší možné ohodnocení 10 bodů, což značí, že je zemi velmi špatná ekonomická situace. V roce 2016 na tom byla ekonomika o něco lépe, kdy Fragile States Index ohodnotil Jižní Súdán 9,3 body. V roce 2014 získala ekonomika 8,8 bodů a v roce 2013 byla ohodnocena 8.6 body (Fund for Peace).

4.3.2. Nerovnoměrný ekonomický vývoj

V této části práce se budu věnovat atributům, které stojí za zhroucením státní struktury Jižního Súdánu a na základě těchto informací se pokusím o predikci jejich uskutečnění v budoucí fázi vývoje Jižní Súdánské republiky. První aspekt, který bude v této podkapitole rozebírán je vývoj HDP, který podotýká Robert Rotberg. Z určitých důvodů nelze predikovat dlouhodobý vývoj ekonomiky ani inflace. Nicméně lze odhadnout určitý progres, případně zhoršení ekonomické situace na základně dostupných analýz. Veškeré příjmy Jižního Súdánu tvoří ropa. Po referendu došlo v Jižním Súdánu k navýšení rozpočtu o jednu miliardu, z celkových dvou miliard, právě díky ziskům z ropy (International Development Committee 2012). Na základě zvýšení rozpočtu v Jižním Súdánu lze předpokládat velký nárůst hrubého národního produktu. Po vzniku samostatného státu si vláda vytyčila určité cíle v oblasti ekonomiky pro další roky, kdy se jednalo o zvýšení HPD na 6 %. Inflace by také měla být vysoká, pro rok 2012 počítal náměstek ministra financí dokonce s 8,2 % (Paterno 2011).

V roce 2008 vypracovalo Ministerstvo financí a ekonomického plánování Jižní Súdánské republiky dokument, jehož obsah tvrdil, že Jižní Súdán má v budoucnosti velké ekonomické příležitosti. Dokument obsahuje popis ostatních sektorů hospodářství, přesto lze odhadnout že hlavním ekonomickým mezníkem Jižní Súdánské republiky bude opět těžba surovin. Dostupné odhady nám již uvádí, že po roce 2011 bude do Jižního Súdánu proudit více investic (Attree 2012). Politická nezávislost však může přinést oběma entitám určité ekonomické propojení do jisté míry. Peníze by měly být rozdělovány stejnou měrou oběma státům, ale netýká se to pouze financí, ale

také infrastruktury vedoucí mezi severní oblasti a jižní částí bývalého Súdánu. Tehdejší Súdán patřil k nejhorsším zemím, co se týče podmínek pro podnikání a v následujících několika letech nelze předpokládat výraznější posun (Huliq Media 2007).

Mezi hlavní znaky zhrouteného státu zahrnujeme nestabilní finanční situaci, která se projevuje velkým deficitem státního rozpočtu. Konkrétní případem je autonomní vláda na jihu tehdejšího Súdánu, která měla velké výdaje vynaložené převážně na sociální a bezpečnostní sektor. Fiskální tendence Súdánu vede k rychlému zadlužování (Abdelaziz 2011).

Další atribut, který bych rád zmínil, je bankovní systém. Po oddělení od Súdánu byl bankovní systém nerozvinutý. Před uskutečněním referenda byla v Súdánu založena centrální banka a fungovalo zde přes sedm tisíc bank (The World Bank). Bankovní systém však stále není na dobré úrovni a nachází se v procesu budování. V Jižním Súdánu stále není možné uskutečňovat mezinárodní transakce – nemůžeme si poslat například peníze z USA do Jižního Súdánu (Toh 2009). Bankovní systém by mohl mít lepší hodnocení, kdyby do Jižního Súdánu pronikalo více zahraničních bank. Ještě v době jednotného Súdánu patřila země v tomto směru k nejhorsším na světě. V době, kdy ve světě vypukla hospodářská krize, došlo v Jižním Súdánu k prudkému poklesu tamní měny a centrální banka takové situaci nezabránila (Clarke 2010).

Nově vzniklý stát potřeboval svoji vlastní měnu. Staré platidlo – dinár mělo být nahrazeno novou měnou – súdánskou librou, která vznikla jako symbol nezávislosti ve finanční sféře. Pro nové platidlo se obecně používal název Sudani (CIA 2016). V červenci roku 2011 přestal dinár fungovat a začala se běžně používat súdánská libra.

V další části této podkapitoly bych rád nastínil možnou predikci budoucího vývoje, kterou se zabýval portál Economist (The Economist 2010). V článku jsou popsány možnosti a výzvy ekonomiky Jižního Súdánu, z nichž nejdůležitější je příliv investic, které je potřeba diferenciovat. Jižní Súdán je proslulý velkým množstvím obilí nebo také týkovým dřevem. V zemi jsou

přijatelné podmínky pro tyto produkty i třeba pro cukr. K vytvoření dobrého podnikatelského prostředí je potřeba sehnat takové podnikatele, kteří by se zabývali jiným odvětvím, než je pouze ropa. Regionální ředitelka Světové banky pro Jižní Súdán se k této situaci vyjádřila, že všichni jsou si vědomi, že tato oblast je plně závislá na příjmech z ropy, proto je úkolem do dalších let diverzifikovat oblast Jižního Súdánu (Sudan Tribune 2011). Důraz byl kladen hlavně na zemědělství, zároveň byla zmíněna bezpečnostní situace, která má negativní vliv na podnikatelské prostředí. Příkladem byla firma KK Security of Kenya, která byla násilně převzata se souhlasem místních úředníků z kmene Nuerů a ředitel této společnosti byl zajat jako rukojmí. Únosy v Africe jsou však běžnou záležitostí. Tyto události mají negativní dopad na podnikatelské podmínky. (Paterno 2017).

Robert Rotberg poukazuje ve své práci také na rozdíly mezi bohatými a chudými lidmi, které se neustále zvětšují. Bohužel této problematice nevěnuje vláda ani mezinárodní organizace dostatečnou pozornost. Po vyhlášení CPA přišly do Jižního Súdánu 2 miliony přistěhovalců za účelem získání pracovních možností, bohužel těch je tu nedostatek. Přílivem imigrantů se náhle Juba změnila na město chudých, kde se začaly tvořit slumy (Martin 2010). Od vzniku samostatného státu do současnosti zaznamenalo hlavní město dvojnásobný nárůst počtu obyvatel. Tím, jak vzrost počet obyvatel v zemi, se snižují zároveň i jejich příjmy. Vzhledem k tomu, že dochází v zemi ke zvyšování cen za potraviny, spousta lidí se ocitá s nízkými příjmy na hranici chudoby. Je potřeba konstatovat, že celková rychlost imigrace se zvyšuje, ač si mnozí myslí, že tomu tak není.

Na závěr bych rád podotknul, že vláda potřebuje vybudovat efektivní státní strukturu, jinak dojde v následujících několika letech ke zhroucení státního aparátu. Došlo by tedy ke stejné situaci jako tomu bylo u Súdánu. Jižní Súdán má před sebou nelehké úkoly, tedy vybudovat stabilní instituce, zajistit bezpečnost pro místní obyvatelstvo a zkvalitnit veřejné služby. Bohužel tyto úkoly se musí plnit za stavu, kdy v zemi dochází k neustálému násilí. Další problém, který se musí v zemi řešit je míra negramotnosti. Někteří obyvatelé, zejména z oblasti periferie, nechápou systém státní správy.

Výše uvedené skutečnosti nám napovídají, že v Jižním Súdánu nehrozí rozpad státní struktury, ale nedojde ani k jejímu vzniku.

V kategorii ekonomické nerovnosti potvrdil Fragile States Index, že Jižní Súdán patří k selhávajícím státům. V roce 2017 byla tato kategorie ohodnocena 9 body. V roce 2013 a 2014 na tom byla ekonomická nerovnost o něco málo lépe, kdy Jižní Súdán dosáhl 8,9 bodů.

4.4. Indikátory soudržnosti

4.4.1. Bezpečnostní složky

Jižní Súdán musí řešit v současnosti probíhající občanskou válku, kterou rozběhl spor mezi viceprezidentem Macharem a v prezidentem Kiirem. Tento nepřátelský spor vyústil v ozbrojený konflikt, kde byli ze začátku nejvíce zasaženi Nuerové. V dalších fázích konfliktu se k Nuerům přidávaly další povstalecké skupiny. V době válčení byl nejvíce postižen – bohatý stát na ropu, Jonglei. Tento stát se stal ohniskem pro boje mezi různými etniky. Na území, kde leží stát Jonglei, docházelo k častým střetům jednotlivých etnik, např. Nuerů, Murlů, Dinků, která mezi sebou vedla časté boje. Hlavní město Jonglei byl Bor, který patřil v době válečných konfliktů mezi nejvíce zasažené oblasti. Konflikt v Jižním Súdánu se rozšířil a postihnul tak více států (Záhořík 2012). Mezinárodní společenství chtělo pomoci tento konflikt ukončit, přestože se obě zneprátelené strany snažily dohodnout na míru, ozbrojené násilí nadále probíhá. V tomto probíhajícím konfliktu bylo zasaženo mnoho etnických skupin, kdy boje mezi etniky přecházely až k masakrům civilního obyvatelstva, které začínaly mít genocidní rysy. Nuerové si vytvořily tzv. Bílou armádu, která zapříčinila tyto masakry na civilním obyvatelstvu (Blanchard 2014: 8).

Jihosúdánská armáda SPLA by měla mít za úkol bránit místní civilisty, ale často na nich páchá násilí a tím překračuje svoje pravomoci. V roce 2012 ve státě Jonglei se objevilo nezvyklé chování ze strany SPLA vůči civilistům, kdy armáda vyhnala tisíce lidí ze svých domovů v rámci protipovstalecké

kampaně. Často se objevily i případy kdy byl zabit někdo z etnické skupiny Murle. Armáda SPLA kromě zabíjení nevinných civilistů také ničila a vypalovala domy, školy a kostely (Laudati 2011: 20). Bezpečnostní složky jako armáda a policie nejsou omezovány vládou, a proto často překračují hranice svého chování, kdy dochází k teroru místních civilistů po celém Jižním Súdánu. Policie často jedná i protiprávně a úmyslně organizuje vloupávání se do domů a vraždí nevinné civilisty. Dochází také k únosům politických odpůrců i obyčejných lidí. Vládními bezpečnostními složkami jsou po celé zemi zadržováni političtí oponenti, novináři i humanitární pracovníci.

Důvody, proč bezpečnostní složky takto jednají, spatřujeme v autoritářském systému vládnutí, dále hraje roli etnická nesnášenlivost a samotný etnický konflikt, který v současnosti stále probíhá. Stát nemá takové postavení a práva, aby nedocházelo v zemi k násilí, proto si bezpečnostní složky dělají téměř co chtějí. Vláda často přechází jednotlivé násilné počiny bezpečnostních složek a dělá že je nevidí. Vláda také přehlíží i zločiny konané povstaleckými skupinami, většina zločinů není ani vyšetřována, tím pádem nedochází ani k žádným trestům, a povstalecká skupina má v tomto směru široké pole působnosti. Armádu SPLA a policii v Jižním Súdánu tvoří z velké části etnikum Dinka, a právě obě bezpečnostní složky provádějí křivdy civilistům. Vláda přikazuje armádě SPLA, aby zadržovala a mučila politické odpůrce a významné novináře kritizující vládu. V podstatě můžeme říct, že vláda nemá žádnou kontrolu nad činy armády, a proto se armáda chová jako vládnoucí strana nebo prezident. Bezpečnostní složky patří do politických indikátorů selhávajícího státu. V roce 2014 získal Jižní Súdán v této kategorii 9,9 bodů podle Fragile States Indexu. V roce 2013 v době ozbrojeného konfliktu na tom byl Jižní Súdán o něco málo lépe, kdy obdržel 9,6 bodů v této kategorii. V době, kdy byl Jižní Súdán vyhlášen za samostatný stát, byla kategorie bezpečnostních složek na 9,7 bodech. V dnešní době má Jižní Súdán za tuto kategorii 10 bodů (Fund for Peace).

4.4.2. Frakcionalizace politických elit

Již několikrát byla v této práci zmíněna nefunkčnost voleb, které ještě ani řádně v Jižním Súdánu neproběhly, tak i politické soutěže. Veškerá moc náleží prezidentovi a jeho vládě, kterou tvoří členové SPLM, tedy nejdominantnější politické straně v zemi. Ostatní opoziční strany jsou slabé. Ovšem i nejsilnější politickou stranu postihla krize, konkrétně v prosinci roku 2013, kdy vznikly uvnitř strany SPLM rozpory, které vyústily k fragmentaci strany. Neshody uvnitř SPLM trvaly delší dobu, avšak kulminovaly v situaci, kdy prezident odvolal viceprezidenta. Jednalo se o rozepří mezi dvěma muži o politickou moc, kdy tato rozepře vyústila v etnický rozpor. Dinkové jakožto dominantní etnikum požadovalo vlastnit všechnu politickou moc, což Nuerové, druhé nejpočetnější etnikum, neakceptovaly, protože chtěli mít částečný podíl na politické moci. Fragmentace SPLM eskalovala v etnický konflikt, který postihnul celou zemi (Namiti 2013).

Etnická nesnášenlivost mezi etniky Dinka a Nuer je důvodem sporu mezi elitami, protože každý mají odlišný přístup ke přidělení politické moci. V současné době je moc v rukou Dinků, kteří díky tomu jednájí ve svůj prospěch. Na základě žebříčku Fragile States Indexu obdržel Jižní Súdán v této kategorii v roce 2011 10 bodů. Opět se jednalo o maximum možných získaných bodů. Stejný počet bodů získal Jižní Súdán i v roce 2014. V současné době se Jižní Súdán pohybuje na 9,7 bodech (Fund for Peace).

4.4.3. Etnické spory

V současné době žije v Jižním Súdánu až 80 etnických skupin, z nichž nejpočetnější a nejsilnější jsou Dinkové (35,8%) a druhá nejdominantnější skupina jsou Nuerové (15,6%) (Baar 2002). Etnické spory a politické vyloučení patří ke znakům zhroucenosti podle Fragile States Indexu. Právě mezi Dinky a Nuery probíhají etnické spory. Je nutné říct, že etnických sporů je daleko více vzhledem k velkému počtu etnických skupin. Nepřátelství mezi etnickými skupinami je způsobeno z velké části nerovným přístupem k

politickému životu a ekonomickým zdrojům. Etnické konflikty do jisté míry ovlivňují politické události a hospodářský vývoj.

Konflikty mezi Dinky a Nuery jsou dlouhodobého charakteru, protože první rozpory vznikaly před rokem 1956. K prohloubení konfliktu mezi těmito dvěma dominantními etniky došlo v průběhu občanské války (Jok, Hutchinson 1999: 132). V době jednotného Súdánu docházelo mezi Dinky a Nuery k neshodám týkající se sjednocení či oddělení jižní části Súdánu. Dinkové volali po jednotném Súdánu, kde by si všichni obyvatelé byli rovni. Nuerové zastávali myšlenku oddělení jižní části od Súdánu a vytvoření samostatného státu. Konflikt nadále trval i po vzniku samostatného státu. Hlavním důvodem etnických sporů byla nadřazenost Dinků nad ostatními etniky. Lze si povšimnout jasného příkladu, kdy dochází k diskriminaci ostatních etnických skupin dominantním etnikem. Dinkové mají jasnou převahu na politické scéně oproti ostatním etnickým skupinám. Důsledek dominance Dinků nad ostatními skupinami je neefektivní veřejná správa a finance, častá korupce, diskriminace a marginalizace (Blanchard 2014: 5–7).

Lze tedy konstatovat, že jednotlivé etnické skupiny mají mezi sebou spory, z nichž hlavní jsou právě mezi Dinky a Nuery. Velká překážka pro stabilitu Jižního Súdánu je více než 80 etnik žijících společně na jednom území. Dle mého názoru je potřeba rozdělit politickou a ekonomickou moc mezi více etnik, protože pokud budou mít stále Dinkové hlavní slovo ve státě, ostatní etnika nedokáží prosadit svoje požadavky a země bude nadále nestabilní. K slabosti státu tedy přispívá především pocit křivdy a nespravedlnosti vůči ostatním etnikům, jež požadují stejný podíl na řízení státu. Tato situace v současné době přerůstá v krvavé násilné činy. Z toho vyplývá, že etnické spory patří mezi příčiny slabosti Jižního Súdánu. Pokud takový stát prošel občanskými válkami a nadále probíhají v zemi ozbrojené konflikty, je velmi těžké zajistit stabilitu. Podle žebříčku Fragile States Index získal Jižní Súdán v rámci tohoto indikátoru maximum bodů tedy 10, což znamená nejvyšší stupeň nestability. Z tohoto hodnocení lze usoudit, že soužití více etnik v jednom státě je velice konfliktní. Na základě bodového ohodnocení je zařazen Jižní Súdán do skupiny chabý stav.

V této části diplomové práce byla pomocí jednotlivých indikátorů zhodnocena daná situace v Jižním Súdánu. Bodové ohodnocení v rámci Fragile States Indexu nám pomáhá si představit, v jakém stavu se Jižní Súdán nalézá. Fragile States Index vychází z teorie Roberta Rotberga, jak již bylo zmíněno v teoretické části. Rotberg pomocí své teorie rozděluje státy na slabé, silné, selhávající a zhroutené. Podle Rotberga patří Jižní Súdán do kategorie selhávajících států. V zemi je funkční exekutiva, kterou tvoří prezident, naopak Jižní Súdán postrádá politickou diskuzi a opozice ve vládě není konkurenceschopná. Tento stát je postižen občanskými válkami etnického charakteru. Veřejné služby v Jižním Súdánu jsou velice špatné, například vzdělání nebo zdravotnictví jsou na nízké úrovni. Ve špatném stavu se nachází také infrastruktura, v některých částech země téměř neexistuje. Katastrofální je také naděje na dožití, která je nízká a vysoká kojenecká úmrtnost. Korupce v Jižním Súdánu se vyskytuje na všech úrovních. Obrovské číslo nám udává vnitřně vysídlené osoby a migrace uprchlíků, která je způsobena občanskými válkami. Jižní Súdán nespadá do kategorie zhroutěného státu, protože v čele státu stojí nefunkční legitimní vláda.

5. Perspektivy budoucího vývoje v Jižním Súdánu

5.1. Scénáře prosperity Jižního Súdánu

Bude-li zabezpečena vnitřní a vnější bezpečnost, lze předpokládat, že rychlost ekonomicko-sociologického vývoje Jižního Súdánu bude záviset na výši příjmů do státního rozpočtu a taktéž na efektivnosti rozdělení těchto zdrojů. O zmíněné úkoly se musí Kiirova vláda postarat. Vláda se nevyhne boji s korupcí a protekcí a bude bojovat s nedostatkem studované elity. V případě, že se toto povede zdolat, může se Jižní Súdán těšit na poměrně rychlý společenský a hospodářský růst.

Hlavním zdrojem příjmů a pomocnou rukou k následujícímu rozvoji je pro Jižní Súdán prosperující systém těžby ropy. Vláda Jižního Súdánu má nelehký úkol, a to smlouení odpovídající sazby za používání infrastruktury potřebné k vývozu získané ropy (ropovod, překladiště atd.). Růst cen světové ropy bude mít příznivý efekt na rozpočet státu, nicméně je nutné počítat s tím, že zisky z vývozu ropy se mohou v následujících desetiletích snižovat díky vytěžení současných ropných ložisek. Dlouhodobé půjčky a rozvojová spolupráce mohou pomoci zvyšovat zdroje. Výše rozpočtu státu bude také záležet na výsledku vyjednávání se Súdánem – o přerozdělení státního dluhu, který měly oba státy společný, než došlo k oddělení Jižního Súdánu.

Další zisk by do státní pokladny mohlo přinést i snižování stavů vojáků v armádě, za předpokladu že se podaří stabilizovat bezpečnost ve státě. Pokud budou podmínky pro rozvoj ideální, zvládne vláda zajistit propojení celé země silniční sítí přibližně do roku 2020. Nejvyšší důležitost je přiřazena dopravě silniční, ostatní druhy dopravy budou vystavěny časem. Technická infrastruktura a občanské vybavení se budou vyvíjet velmi váhavým tempem a zřejmě jen ve velkých městech (Sudan Tribune 2011).

Problémem stále bude veřejné zdravotnictví, které bude ještě několik desítek let ve státě zastoupeno pouze díky mezinárodním zdravotnickým organizacím. Dosažitelnost zdravotní péče se bude zvyšovat v závislosti na přibývajících asfaltových silnicích, které budou sjízdné v každém ročním

období. Podpora základních škol stoupá už od roku 2005. V budoucnu se vláda bude soustředit na zkvalitnění výuky, aby se zvedl počet dětí, které dokončí celou školní docházku. Je žádoucí, aby rodiny žijící pomocí samozávitelského způsobu zemědělství prospívaly a nebyly nuceny začlenit děti do pracovního procesu.

Podarí-li se zarazit silný přísun súdánských uprchlíků a nepostihne zemi neúroda, mohl by Jižní Súdán být do pěti let díky rozrůstání hospodářských pozemků a zvýšení produktivity, nejen potravinově nezávislý, ale také začít exportovat nadbytečné zemědělské produkty. V tomto směru bude pomáhat jihosúdánská vláda a organizace na podporu rozvoje. Nastane situace, kdy dojde k postupnému nahrazení samozásobitelské produkce obchodem v důsledku potravinových přebytků a nově vzniklé infrastruktury a vytvoří se tak prostor pro zpracovatelský a potravinářský průmysl. Díky těmto kapitálově skromným oborům by se mohlo začít rozvíjet drobné podnikání. Finančně náročnější investice (například těžba nerostného bohatství) budou muset počkat na investory ze zahraničí, pro které se vláda snaží vybudovat ideální podmínky.

Zahraniční investoři vstoupí do hospodářství Jižního Súdánu zřejmě, až bude dokončena síť silnic sjezdných ve všech ročních obdobích, a to kolem roku 2020. Ovšem nejdůležitější bude stále bezpečnostní podmínky a investiční prostředí ve státě. V následujících dvou desetiletích může jihosúdánská ekonomika dospět k přirozenému zvyšování rozmanitosti vyráběných výrobků. Zisky z ropných ložisek budou kolem roku 2030 zřejmě nepodstatných hodnot, a tak i malá diverzifikace bude velmi významná. Aby nedošlo k narušení fungování státního systému a činnost veřejných služeb, je nutné včas vytvořit platnou soustavu výběru daní (Patey 2006).

5.2. Scénáře stagnace Jižního Súdánu

Ekonomická stagnace Jihosúdánské republiky byla zapříčiněna nedostatečnými příjmy. Důsledkem toho se zvýšil politický tlak na vládu a zhoršená bezpečnostní situace vyvolávala hrozbu vzniku nových

povstaleckých skupin. O stagnačním scénáři můžeme mluvit v případě propásknutí skvělé příležitosti k rozvoji země. Jižní Súdán je proslulý svým ropným bohatstvím, ale ropné zásoby na dalších 10 let se odhadují na poloviční množství, protože nelze předpokládat objevení nových ropných nalezišť, i když to samozřejmě nelze vyloučit. Hlavní zdroje příjmu jsou převážně z exportu ropy. Ke správnému fungování státu je potřeba zajistit nové zdroje příjmu do státního rozpočtu, jinak se Jižní Súdán může dostat do tíživé situace, kde scénář ekonomického rozvoje bude neuskutečnitelný.

Zdroje do státního rozpočtu v Jižním Súdánu mohou být v současné době nejvíce ohroženy vládou v Súdánu, protože jihosúdánská vláda musí platit poplatky za používání ropné infrastruktury. Chartúmská vláda může v nejhorsím případě požadovat až polovinu příjmů z exportu jihosúdánské ropy. Jednalo se o podíl, který fungoval v přechodném období 2005–2011. Jihosúdánská vláda se sice nachází v postavení, kdy může vyjednávat o podílu, ale neexistuje jiná alternativa, jak ropu vyvážet. Kdyby tedy chartúmská vláda trvala na tak vysokých poplatcích, tak je s velkou pravděpodobností získá. Tímto počinem by přestal fungovat export ropy a jihosúdánská vláda by tak přicházela o peníze. V takové situaci by musela jihosúdánská vláda připravit projekt vlastní ropné infrastruktury směřovaný do Keni, aby nebyla nadále závislá na Súdánu. Jižnímu Súdánu nahrává situace, kdy se Súdán potýká s hospodářskými problémy. Súdán již od nástupu prezidenta al-Bašíra je nestabilní, a proto jeho vyjednávací pozice nemůže být příliš silná.

Největší problémem je investice do infrastruktury, kterou si Jižní Súdán nemůže dovolit vzhledem k vysoké nákladovosti a dále její realizace, která by trvala několik let. Kdyby se al-Bašírov režim rozhodnul vyloučit maximum z Jižního Súdánu ve svůj prospěch, mohl by chtít kromě vysokých poplatků za transport ropy také vysoký podíl státního dluhu ještě z období před secesí. V současné době se o podílu státního dluhu jedná.

Vlivem zmiňovaných restriktivních opatření se schopnost jihosúdánské vlády půjčovat si a následně i investovat značně omezuje, a to v době, kdy je tato činnost vlády velmi žádoucí. Oblast pohraničí také velmi oslabuje ekonomiku v Jižním Súdánu, protože je tu neustále vysoké napětí a

jihosúdánská vláda musí vynaložit finanční prostředky na vylepšování armády, což zatěžuje rozpočet země.

Další problém, který zatěžuje Jižní Súdán je potravinová krize, která je způsobena masivním přílivem uprchlíků ze Súdánu. Přestože Jižní Súdán po svém vzniku vykazoval zemědělský potenciál, tak už v roce 2012 se dostal do potravinové nouze. Kdyby do země přicházely další a další skupinky uprchlíků, mohla by se stát podvýživa obyvatel akutním problémem. Navíc není možné eliminovat podprůměrnou úrodu, spojení obou negativních činitelů by mohlo vést až k hladomoru.

Ropné zdroje Jižního Súdánu jsou značně ovlivněny na výsledku dohod s chartúmskou vládou a v případě alokace je výsledek ovlivněn pouze na rozhodnutí jihosúdánské vlády. Velkým nebezpečím kromě korupce je také klientelismus. Vše ukáže čas, jak se vláda s těmito hrozbami vypořádá, ale omezený čas má na zlepšení kvality života jihosúdánských obyvatel a hospodářského rozvoje země. Tyto úkoly budou obtížnější k řešení v době, kdy dojde k vyčerpání ropných zásob.

5.3. Budoucí scénáře vývoje Jižního Súdánu – pozitivní a negativní dopady

Současná situace si žádá větší uvědomění si současné krize a její porozumění ze strany podporovatelů míru a mediátorů a následného okamžitého řešení. Důležité bude identifikovat skutečnou podstatu problému, a pak je možné dosáhnout finálního řešení. Nevyhnutelné je, aby podněcovatelé současné násilné situace byli odhaleni a nesli plnou zodpovědnost za zločiny páchané proti lidskosti. Úlohou mezinárodního společenství bude zajistit informace pro obyvatelstvo Jižního Súdánu a následného zařazení do mírového procesu.

V této kapitole budou naznačeny negativní a pozitivní scénáře budoucího vývoje Jižního Súdánu. Historické souvislosti a informace o současném stavu Jižního Súdánu poslouží k vytvoření těchto dvou scénářů.

5.3.1. Negativní scénář vývoje

V této podkapitole bude znázorněn negativní pohled na vnitropolitickou situaci v Jižním Súdánu v následujících letech. Negativní scénář poukazuje na vnitrostátní nepokoje, které neustále přetrvávají v Jižním Súdánu a také hrozby a sociální problémy. Na základě historických zkušeností a současných podmínek je tento negativní scénář celkem reálný. Země se potýká s řadou problémů již od svého vzniku, které neustále přetrvávají a nedochází k jejich řešení. Jeden z hlavních faktorů, který výrazně ovlivňuje fungování státu je rozpor mezi prezidentem a bývalým viceprezidentem a jeho přívrženci, protože boje mezi rebely a vládními jednotkami neustále pokračují i přes uzavřené příměří. Dochází tedy k častému porušování dohody o příměří z obou stran.

Jedním z důležitých důvodů neúspěšného vývoje v Jižním Súdánu je bezesporu trvající touha po moci u jednotlivců či etnických skupin, dále pocit nadřazenosti jednotlivých etnik nad jinými. Dalším důvodem špatného vývoje je etnická nejednotnost země, avšak jediným možným řešením, jak tento fakt změnit, je vyhledat způsob, jak by mohla jednotlivá etnika spolu žít v klidu a míru. Tento způsob podle negativního scénáře vývoje v Jižním Súdánu nebude objeven a etnické skupiny budou žít nadále každý po svém.

Pokud se v zemi nevyřeší otázka ohledně politické nestability, situace v Jižním Súdánu se bude neustále zhoršovat. Země bude charakterizována neustálou politickou nestabilitou, častými etnickými nepokoji, chudoba se bude nadále prohlubovat a ekonomika stále stagnovat. Jižní Súdán by neměl spoléhat především na příjmy z ropy a měl by se soustředit na rozvoj infrastruktury a celkově rozvíjet svůj potenciál. V zemi je zdravotnictví a vzdělání na velice špatné úrovni, a proto je velmi důležitá nejenom podpora zvenčí, ale hlavně samotného Jižního Súdánu.

Možnost demokratizace nepatří aktuálně mezi hlavní zájmy země a jiný scénář se neočekává ani v blízké budoucnosti. V současné době Jižní Súdán bojuje se závažnými problémy, které budou ještě pár let přetrvávat. V první řadě, musí v zemi nastat mír, což je v případě negativního scénáře

vývoje v blízké době nereálné. Podmínky pro vznik demokracie nejsou ideální a jen tak se nezlepší. Aby v zemi mohla vzniknout demokracie, je potřeba výrazně posunout hospodářství na vyšší úroveň. V chudých zemích, mezi nimiž patří i Jižní Súdán, je hospodářský posun dosti nepravděpodobný. Sociální struktura a zabezpečení státu jsou také faktory ovlivňující přechod k demokratickému režimu, ale v současné době jsou nedostačující.

Z výše popsaných důvodů nelze očekávat v horizontu několika let, že by Jižní Súdán patřil mezi demokratické země.

5.3.2. Pozitivní scénář vývoje

Tento pozitivní scénář budoucího vývoje představí Jižní Súdán jako zemi, která směřuje k sociální stabilitě a stabilnější politické scéně, a proto je potřeba poukázat na zásadní faktory, které ovlivní a pomohou zlepšit danou situaci v Jižním Súdánu v následujících letech. Je třeba zdůraznit, že ne všechny faktory pomůžou ke zlepšení a rozvoji, protože za současných podmínek je to v Jižním Súdánu nerealistické.

Pokud se v zemi vyřeší současná politická situace a bude dodržována dohoda o příměří mezi jednotlivými etniky, lze předpokládat v následujících několika letech zlepšení situace v zemi na poli politickém, ekonomickém ale i sociálním. Přestože současná situace napovídá spíše o negativním scénáři, najdeme i několik důvodů k naději na zlepšení.

Sousedské státy jako je např. Uganda či Etiopie mohou hrát důležitou roli při budování stabilního Jižního Súdánu, protože již od počátku měly zájem o vznik nezávislého státu a podporovaly jihosúdánskou vládu a zároveň se chtěli zapojovat do operací proti Súdánu případně vypuknutí války.

Významnou roli v řešení konfliktů hraje tzv. IGAD, jehož cílem je projednat konec krize prostřednictvím mírových rozhovorů. Dále má za úkol sestavit plány na rozmístění 2500 vojáků mírových sil, kteří by sloužili jako podpora pro UNMISS. IGAD tedy představuje určitou naději pro Jižní Súdán.

Přes veškeré snahy sousedské státy ani IGAD nedosáhly úspěchu při pomoci rozvoje Jižního Súdánu, ale postupem času při podpoře dalších faktorů by svého cíle mohly docílit.

Velmi podstatné je též zmínit sílu občanské společnosti, jelikož obyčejní Jihosúdánci jsou dnešní krizí zasaženi nejdramatičtěji a jejich hlasy mohou pomoci tyto konflikty rozhodovat. Jednotlivé pokusy různých účastníků nejsou pro zemi konečným řešením, avšak jejich kombinace by mohla vést k cestě, jak se vyhnout hlubšímu posouvání se do propasti.

Ke správnému fungování státu na určité politické úrovni je zapotřebí kromě stabilizace státní správy také dodržovat lidská práva z obou stran, tedy z pohledu státu i jednotlivců a etnik. S tím souvisí i sociální situace, kdy uprchlíci by měli možnost se vrátit do své rodné země. K celkovému zlepšení státu by také došlo, kdyby se zajistila výstavba infrastruktury. Jižní Súdán bude potřebovat ke všem těmto krokům pomoc zvenčí. Je potřeba zmínit, že k učinění správných kroků a určitých změn je potřeba začít hned, protože než dosáhne Jižní Súdán jistého pokroku, bude to trvat několik let možná desetiletí. V současné době zaujímá Jižní Súdán první příčku v hodnocení Fragile States Index, a to napovídá o situaci, že cesta k úspěchu bude dlouhá.

V Jižním Súdánu momentálně nejsou vhodné podmínky pro rozvoj demokracie, proto lze předpokládat, že v brzké době nemůže dojít ke správnému fungování demokratického řízení. Jak již bylo zmíněno, mezi hlavní podmínky pro rozvoj demokracie patří lepší úroveň hospodářství, zdokonalení sociální struktury, budování infrastruktury nebo zabezpečení státu. Pokud by však došlo k těmto změnám, proces demokratizace by mohl v Jižním Súdánu odstartovat.

Demokracie je definována jako vláda lidu, kde hlavním cílem je zajistit práva jednotlivců a společné blaho všech lidí. Kdyby demokracie dosáhla legitimacy, která je odvozená od podpory lidu, v Jižním Súdánu by začal fungovat politický systém včetně jednotlivých politických institucí. Tohoto procesu by bylo možné dosáhnout za daných podmínek, ale momentálně tomu tak není.

Na začátku této kapitoly by zmíněno, že tento pozitivní scénář budoucího vývoje v Jižním Súdánu není v současné době moc pravděpodobný. Na základě historické zkušenosti lze předpovídat, že všechny stávající problémy v Jižním Súdánu nenajdou v brzké době řešení. Jestliže bude docházet k určitému pokroku v řešení současných problémů, budoucnost Jižního Súdánu by se mohla vyvíjet lépe, než tomu bylo doposud.

6. Závěr

Nezávislost Jižního Súdánu se mohla zdát jako událost, která posune situaci uvnitř státu k lepšímu, ovšem situace uvnitř státu je velice špatná, protože nově vzniklý stát musí řešit řadu problémů. V roce 2017 patří k nejvíce selhávajícím státům světa. Jeden z hlavních cílů diplomové práce bylo analyzovat současnou situaci v Jižním Súdánu pomocí indikátorů, které používá nevládní organizace Fund for Peace v rámci Fragile States Indexu a také poukázat na příčiny vedoucí k bodovému ohodnocení v jednotlivých kategoriích Jižního Súdánu pomocí výše zmíněného indexu. Některé indikátory jsou totožné s kritérii, které používal Robert Rotberg.

Jižní Súdán obdržel v téměř každé kategorii v rámci Fragile State Indexu 9 a více bodů, v některých případech získal i nejvyšší bodové ohodnocení 10 bodů, což znamená, že stát není daleko od jeho rozpadu. Zároveň v jednotlivých kategoriích spadl Jižní Súdán do skupiny chabý stav. Nejlépe ohodnocen byl sociální indikátor – dlouhodobý odchod obyvatel, kde se země drží ve skupině slabý stav. Nedá se ovšem tvrdit, že by tato kategorie byla ideální. Zrekapitulujeme-li si jednotlivé indikátory, zjistíme, že příčin je mnoho, díky kterým se Jižní Súdán dostal do současné situace.

Mezi hlavní příčiny selhávání Jižního Súdánu patří rozmanitost mezi etniky a pocit křivdy vůči ostatním etnickým skupinám, jež žádají určitý podíl na vládnutí. V Jižním Súdánu najdeme více jak 80 etnických skupin, z nichž nejdominantnější jsou etnická skupina Dinků a Nuerů. Tyto dvě etnika spolu neustále soupeří. Dominantnější na politické scéně jsou Dinkové a Nuerové zase bojují za podíl politické moci ve státě. Právě díky nerovnému přístupu k rozdělení politické moci vznikla občanská válka. Občanskou válku odstartoval spor uvnitř strany SPLM, který následně přerostl v etnický konflikt po celém Jižním Súdánu.

S tím souvisí i další příčina selhávání Jižního Súdánu, kterou je občanská válka. Dá se říci, že právě občanská válka blokuje jakýkoliv vývoj, či zlepšení současné situace v zemi. Právě občanská válka zapříčinila situaci, kdy bylo v Jižní Súdánu mnoho vnitřně vysídlených osob a také docházelo k

uprchlické migraci. V táborech, kde sídlí vnitřně vysídlené osoby, chybí zdravotní péče, potravin a je tu nedostatek pitné vody. To jsou důvody proč se v Jižním Súdánu šíří různé choroby jako například malárie, akutní průjmy atd. Nedostatek potravin ovlivňuje především malé děti, které trpí podvýživou. Pokračující válkou se snižuje naděje na dožití.

Další problematickou kategorií jsou bezpečnostní složky. Ve své práci jsem zmínil, že bezpečnostní složky se chovají často protiprávně a vláda je nedokáže řídit, proto v zemi dochází k vraždění a znásilňování nevinných civilistů policií a armádou. To vše se děje podle etnické příslušnosti. Kapacita bezpečnostních složek, které spolupracují z vládnoucími elitami je velmi nízká, proto stát nedokáže vytvořit ochranná opatření, která by efektivně chránila místní obyvatelstvo. V zemi je nefungující bezpečnostní aparát a následkem toho dochází k šíření obchodu s drogami, nebo pašování zbraní a drobná kriminalita je tedy na běžném pořádku. Kvůli nefungujícímu bezpečnostními aparátu se dostává do popředí korupce a zločiny nejsou v mnoha případech ani trestány. Po ověření získaných informací jsem přesvědčen, že bezpečnostní složky nepomohou zaručit poklidný vývoj v Jižním Súdánu. Důvodem je neetické chování jednotlivých složek vůči civilistům i samotnému státu.

Autoritářský režim prezidenta s veškerou mocí v Jižním Súdánu způsobil, že země spadá do kategorie zhroucených států. Dominantní politická strana SPLM nemá prakticky žádnou konkurenci, protože v zemi není další žádná politická opozice. V Jižním Súdánu se nikdy neuskutečnily volby a ani se nepočítá s tím, že by měly v brzké době proběhnout. Elita státu byla vybrána podle etnické příslušnosti. V zemi se neustále nedodržují lidská práva a situace na jejich zlepšení je také v nedohledu. V Jižním Súdánu se momentálně vyskytují humanitární organizace a také mise pod hlavičkou OSN, které mají za cíl nastolit mír a zmírnit trápení civilního obyvatelstva.

Další průvodní jevy tzv. failed states je ekonomický pokles, chudoba a nerovnoměrný vývoj. V této kapitole byly obsáhle popsány ekonomické charakteristiky země, kde bylo zmíněno hospodářství a bankovní sektor. Na základě analýzy získaných informací je potřeba říci, že hrubý domácí produkt

bude mít v Jižním Súdánu stoupající tendenci, právě kvůli vyšším příjmům z ropy. Důležité je také podotknout, že i populace země bude v budoucnosti stoupat. Podle Roberta Rotberga není HDP prokazatelný ukazatel, který by mohl určovat ekonomickou kondici státu. K posouzení ekonomické síly země je zapotřebí i vědět, v jakém stavu je hospodářství.

Další faktor, který významně určuje fungování státu je kvalita státních služeb. V této obsáhlé kapitole jsem popsal současný stav zdravotnictví a zároveň poukázal na nynější problémy tohoto sektoru. Do zdravotnictví neputuje správné množství peněz, které by umožnilo tento sektor posunout na lepší úroveň. Vláda vynakládá čím dál méně peněz do zdravotnictví. V Jižním Súdánu je nedostatek kvalifikované a zdravotnické síly, s čímž souvisí celková nekvalitní zdravotní péče.

V nepříznivém stavu je i školský systém, zejména jeho financování. Školám chybí velké množství učebních pomůcek a také je nedostatek kvalitních kantorů, na druhé straně se vláda pokouší zajistit dostatečný počet kantorů, ale také zvýšit počet škol a univerzit. K tomu je zapotřebí investovat nemalou část finančních prostředků. Je v plánu reforma školství, která by měla celkově zlepšit tento sektor. Ovšem ozbrojené konflikty probíhající po celé zemi, mohou výrazně ohrozit reformu školství. Pokud se postaví v zemi nové školy a univerzity, které budou důsledek válek zničeny nebo vybombardovány, bude reforma školství dosti neefektivní. V této kapitole byla zmíněna také špatná infrastruktura, která znemožňuje efektivně a rychle zasáhnout na místa, kde je to potřeba.

Míra korupce a celkově státní legitimita jsou kritéria, které jsem také zkoumal ve své práci. Korupce je velmi špatně hodnotitelná, protože její výskyt je skrytý a bojovat proti ní je velmi časově náročné. Pomocí zdrojů jsem zjistil, že je v zemi boj proti korupci dosti zdůrazňován a místní populaci je často podotýkáno jeho nebezpečí. Domnívám se, že Jižní Súdán podle mé predikce bude spíše korupční zemí, kde jedinou možností, jak se dostat k penězům nebo určitým výhodám, bude uplácení. K tomuto tvrzení jsem dospěl na základě alokace ropy na jihu bývalého jednotného Súdánu, ke které se budou chtít dostat těžbařské společnosti a budou tak svým lobbingem tvořit

tlak na politické elity.

Z výše uvedených informací je viditelné, že příčin vedoucích ke slabosti státu, je velké množství, proto je právem Jižní Súdán označen jako selhávající stát. Nefunkční jsou téměř všechny základní veřejné služby a nutno podotknout, že Jižní Súdán je neschopný obstarat lidem bezpečí. Bezpečnostní situaci se snaží řešit mise UNMISS, která působí v zemi již od svého vzniku. Domnívám se, že Jižní Súdán bude charakterizován, jako velmi nestabilní země i v následujících několika letech, protože vláda bude neschopná nadále čelit ozbrojeným konfliktům. Dle mého názoru je to jeden z hlavních důvodů, proč je země v kategorii zhroutených států, i přestože je to bohatá země z hlediska nerostných surovin.

K tomu, aby Jižní Súdán dosáhl stability, je zapotřebí ukončit občanské války, a aby některá etnika neměla pocit křivdy. Tyto faktory zásadním způsobem ovlivňují chod státu, proto je potřeba k vybudování stability spoustu času, dále ochota pomoci od sousedních států, a také vůle prezidenta a vlády tuto nestabilitu zvrátit. Fragile States Index pomohl poukázat pomocí bodového ohodnocení jednotlivých indikátorů na problémy, se kterými se Jižní Súdán potýká. Hlavním úkolem do budoucna pro zajištění stability země je diverzifikovat průmysl. Jižní Súdán je téměř stoprocentně finančně závislý na těžbě ropy a jejím exportu. Jedná se však o komoditu, jejíž cena velmi kolísá. Jižní Súdán je nucen využívat k jejímu exportu zařízení Súdánu, který už jednou tento export na několik měsíců znemožnil. Pro Jižní Súdán toto znamenalo velké ekonomické ztráty a omezování již tak nízkých a nekvalitních služeb občanům. To vedlo k růstu napětí ve společnosti a zvýšení nestability v zemi. Představitelé Jižního Súdánu sice hledají cesty, jak omezit závislost na exportu ropy přes území Súdánu, ale zatím relativně marně. Okolní země jsou ochotné s Jižním Súdánem spolupracovat, jelikož si uvědomují, že mohou na umožnění exportu jeho ropy vydělat, ale praktická otázka realizace tohoto exportu zůstává stále jen na papíře. Do země však míří značné sumy financí od jiných států, zejména Číny. Nedá se však říci, že by Jižní Súdán volil spolupráci s Čínou jako alternativu spolupráce se Súdánem. Spíše Čína si Jižní Súdán vybrala, právě

s hledem na jeho zásoby ropy a politickou situaci v zemi, k zajištění svých strategických potřeb a ke zvýšení vlivu ve světě. Závěrem je třeba říci, že mezinárodní společenství by mělo věnovat více pozornosti Jižnímu Súdánu, jinak bude nadále Jižní Súdán držet první místo v kategorii zhroucených států podle Fragile States Indexu. Diplomová práce poukázala na to, jaký omyl byly ukvapené oslavy při vzniku samotného Jižního Súdánu.

7. Odborná literatura

Baar, Vladimír. 2002: *Národy na prahu 21. století. Emancipace, nebo nacionalismus?* Šenov u Ostravy: Ostravská universita.

Clapham, Christopher. 1985: *Third World Politics: An Introduction*. Wisconsin: University of Wisconsin Press.

Collins, Robert. 2008: *A History of Modern Sudan*.

Cambridge: Cambridge University Press.

Collier, Paul and Sambanis, Nicholas. 2005: *Understanding Civil War: Africa*. World Bank.

Guarak, Mawut Achiecque Mach. 2011: *Integration and Fragmentation of the Sudan. An African Renaissance*. Bloomington: AuthorHouse.

Hurst, C. 2006: *China's oil rush in Africa*. Washington: IAGS Energy security.

Large, D. 2007: *Arms, oil, and Darfur. Sudan Issue brief*. Ženeva: Human security baseline Assessment.

Lake, A., Whitman, Ch., T. 2006: *More than humanitarianism: A Strategic U.S. Approach toward Africa*. New York: CFR.

Peters, Chris. 1996: *Sudan. A Nation in the Balance*. Oxford: Oxfam.

Raftopoulos, B., Alexander, K. 2006: *Peace in the balance: the crisis in the Sudan*. s. 11-12.

Rotberg, Robert I. 2003: *Failed States, Collapsed States, Weak States: Causes and Indicators*. In: Rotberg, Robert I. ed. *State Failure and State Weakness in a Time of Terror*. Washington: Brookings Institution Press.

Shankleman, Jill. 2011: *Oil and State Building in South Sudan*. Washington D. C.: United States Institute of Peace.

Šmíd, Tomáš, Vaňura Vladimír. 2009: *Teoretické vymezení a konceptualizace fenoménu slabých a selhávajících států*. Mezinárodní vztahy, roč. 44, č. 2/2009, str. 44-64.

Tjønneland, E., N. 2006: *China in Africa, Implications for Norwegian foreign policy and development policies*. Bergen: CMI.

Waisova, Šárka a kol. 2007: *Slabé státy. Selhání, rozpad a obnova státnosti*. Plzeň: Aleš Čeněk.

Záhořík, Jan. 2012: *Ohniska napětí v postkoloniální Africe*. Praha: Karolinum.

Záhořík, Jan. 2010: *Subsaharská Afrika a světové mocnosti v éře globalizace*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.

Zartman, William I. 1995: *Collapsed States: The Disintegration and Restoration of Legitimate Authority*. ed. Boulder: Lynne Rienner Publishers.

Internetové odkazy

Abdelaziz, Khalid. 2011: *Sudan's parliament ends southern membership early*. Dostupné na: <http://uk.reuters.com/article/2011/02/22/uk-sudan-parliament-idUKTRE71L58B20110222> (15.6.2017).

Attree, Larry. 2012: *China and conflict-affected states: Sudan and South Sudan*. Případová studie, Saferworld. Dostupné na: <http://www.saferworld.org.uk/downloads/pubdocs/FAB%20Sudan%20and%20South%20Sudan.pdf> (14.6.2017).

Alessi Christopher and Hanson, Stephanie. 2012: *Expanding China –Africa Oil Ties*. *Council on foreign relations*. Dostupné z: http://www.relooney.com/NS4053-Energy/0-Africa-China_5.pdf (22.09.2017)

Anti-Corruption Resource Centre. 2013: *South Sudan: Overview of*

corruption and anti-corruption. Dostupné na:
<http://www.u4.no/publications/south-sudan-overview-of-corruption-andanti-corruption/> (20.5.2017).

Bior, Awak. 2009: *The separation of powers in Southern Sudan*.

Dostupné na: <http://www.rcn-onq.be/The-separation-of-powers-in?lang=fr>
(21.6.2017).

Blanchard, Lauren P. 2014: *The Crisis in South Sudan*. *Congressional Research Service*. Dostupné na: <http://fas.org/sgp/crs/row/R43344.pdf>
(12.5.2017).

Broomby, Rob. 2014: *South Sudan's food crisis worst in the world*. *BBC*.

Dostupné na: <http://www.bbc.com/news/world-africa-28502260>
(11.5.2017).

CIA, *The World Factbook*. *Sudan*. Dostupné na:

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/su.html>
(14.5.2017).

Crisis Group. 2017: *South Sudan: A Civil War By Any Other Name*.

<https://www.crisisgroup.org/africa/horn-africa/south-sudan> (11.5.2017).

Dagne, Ted. 2010: *Sudan: The Crisis in Darfur and Status of the NorthSouth Peace Agreement*. *Congressional Research Service*. Dostupné na:

http://books.google.cz/books?id=1M9CP1ziUNwC&lpg=PP1&dq=t+ed+dagne+sudan&hl=cs&pg=PP1&redir_esc=y#v=onepage&q=t+dagne+sudan&f=false (2.5.2017).

Drmola, Jakub. 2014: *Analýza konfliktu v Jižním Súdánu*. Časopis pro politiku a mezinárodní vztahy. Dostupné na:

<http://www.globalpolitics.cz/clanky/analyza-konfliktu-v-jiznim-sudanu>
(26.4.2017).

ECOS.2010: Dostupné z:

http://www.ecosonline.org/reports/2010/Sudans_oil_industry_on_the_eve_o

f_the_referendum.pdf (22.11.2017).

Esmap. 2015: *Electricity Sector Strategy Note for South Sudan*. Dostupné na: <https://www.esmap.org/sites/esmap.org/files/activities/P144307.pdf> (16.5.2017).

Fao. 2017: Dostupné na: <http://www.fao.org/emergencies/crisis/south-sudan/en/> (4.6.2017).

Fahmi, Monica. 2012: *Is Identity the Root Cause of Sudan's Civil Wars?. E-International Relations Students*. Dostupné na: <http://www.e-ir.info/2012/04/09/is-identity-the-root-cause-of-sudancivil-wars/> (21.3.2017).

Fund for Peace 2017: *The Failed States Index 2017*. Dostupné na: <http://fundforpeace.org/fsi/data/> (12.3.2017).

Freedom House. 2013: *South Sudan*. Dostupné na: http://www.freedomhouse.org/report/freedom-press/2013/southsudan#.U9fRPv1_tyU (22.5.2017).

Global Security. 2008: Dostupné na: <http://www.globalsecurity.org/military/world/para/beja.html> (18.3.2017).

Gurtong. 2014: *Kiir Declares Government Commitment To Stop Brain Drain*. Dostupné na: <http://www.gurtong.net/ECM/Editorial/tabid/124/ctl/ArticleView/mid/519/articleId/5581/Kiir-Declares-Government-Commitment-To-Stop-BrainDrain.aspx> (12.5.2017).

Hulig Media. 2007: *US Envoy On South Sudan's Economic Potential*.

Dostupné na: <http://www.hulig.com/10913/us-envoy-on-south-sudan-s-economic-potential> (15.6.2017).

Hutton, Lauren. 2014: *South Sudan. From Fragility at Independence to a Crisis of Sovereignty*. Netherlands Institute of International Relations. Dostupné na:

<http://www.clingendael.nl/sites/default/files/South%20Sudan.pdf>
(20.5.2017).

ICRC. 2012: *South Sudan: desperate struggle for health care in world's newest nation*.
Dostupné na: <https://www.icrc.org/eng/resources/documents/news-release/2012/south-sudan-news-2012-07-06.htm> (15.5.2017).

International crisis group. 2012: *China's new courtship in south sudan*.
Dostupné na: [http://www.crisisgroup.org/~media/Files/africa/horn-of-africa/sudan/186-chinas-new-courtship-in-southsudan.pdf](http://www.crisisgroup.org/~/media/Files/africa/horn-of-africa/sudan/186-chinas-new-courtship-in-southsudan.pdf) (20.4.2017).

International development committee. 2012: *South Sudan: Prospects for Peace and Development*. House of Commons, London. Dostupné na:
<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201012/cmselect/cmintdev/1570/157002.htm> (12.6.2017).

Jeremy Clarke. 2010: *South Sudan economy in foreign exchange crisis: ministr*. Dostupné na:
<http://www.ibtimes.com/articles/44724/20100823/south-sudan-economy-in-foreign-exchange-crisis-minister.html> (16.6.2017).

Jok, Madut Jok, Hutchinson 1999: *Sharon Elaine. Sudan's Prolonged Second Civil War and the Militarization of Nuer and Dinka Ethnic Identities. African Studies Review*. Dostupné na:
<http://www.jstor.org/stable/525368> (10.5.2017).

Kebbede, 1997: *Girma. Sudan: The North-South Conflict in Historical Perspective*. Contributions in Black Studies. Dostupné na:
<http://scholarworks.umass.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1095&context=cibs> (21.4.2017).

Knox, Christian, 2012: *The Secession of South Sudan: A Case Study in African Sovereignty and International Recognition*. Saint John's. Disertační práce. Saint John's University.

Lacher, Wolfram, 2012: *International State-Building and its limits. German*

Institute for International and Security Affairs. Dostupné na:
http://www.swpberlin.org/fileadmin/contents/products/research_papers/2012_RP04_lac.pdf (8.5.2017).

Laudati, Ann. *Victims of Discourse: Mobilizing Narratives of Fear and Insecurity in Post-Conflict South Sudan--The Case of Jonglei State*. *African Geographical Review*. Dostupné na:
<http://search.ebscohost.com.ezproxy.vse.cz/login.aspx?direct=true&db=a9h&AN=62662345&lang=cs&site=ehost-live> (20.5.2017).

Lyman, P. 2011: *Two New Sudans: A Roadmap Forward*. *U. S. Senate Foreign Relations Committee Hearing*. Washington. Dostupné na:
<http://www.state.gov/s/sudan/rem/2011/168657.htm> (27.4.2017).

Martin, Ellen. 2010: *Juba Far from being a City of Dreams*. Dostupné na:
<http://www.indepthnews.net/news/news.php?key1=2010-07-02%2011:46:32&key2=1> (23.6.2017).

Medani, Khalid M. 2014: *South Sudan is divided by the spoils of oil, not ethnicity*. *The Guardian*. Dostupné na:
<http://www.theguardian.com/commentisfree/2014/jan/14/south-sudan-divided-oil-ethnicity-violence> (22.11.2017).

Naar, Adut. 2014: *South Sudan: Democracy or Dictatorship, the Fall of the Republic*. *South Sudanese Bloggers*. Dostupné na:
<http://paanluelwel.com/2014/06/21/south-sudan-democracy-or-dictatorship-the-fall-of-the-republic/> (22.5.2017).

Namiti, Mussazi. 2013: *Analysis: Struggle for power in South Sudan*. *Al Jazeera*. Dostupné na:
<http://www.aljazeera.com/indepth/features/2013/12/analysis-strugglepower-south-sudan-20131217845861691.html> (29.7.2017).

Nyaba, Peter Adwok. 2010: *SPLM-NCP asymmetrical power relations jeopardise the implementation of the CPA and the future of the Sudan*. *International Journal of African Renaissance Studies*. s.138-147. Dostupné na: <http://search.ebscohost.com.ezproxy.vse.cz/login.aspx?direct=true>

e&db=a9h&AN=53772598&lang=cs&site=ehost-live (8.5.2017).

Oxfam. 2014: *South Sudan*.

Dostupné na: (<http://www.oxfam.org/en/south-sudan>, 30. 6. 2017).

Paterno, Steve. 2011: Review of South Sudan investment deals and contracts. Dostupné na:

http://www.sudantribune.com/spip.php?iframe&page=imprimable&id_article=38129 (13.06.2017).

Patey L. A. 2016: *Complex reality: The strategic behaviour of multinational oil corporations and the new wars in Sudan*, Copenhagen. DIIS. Dostupné na: http://www.diis.dk/graphics/Publications/Reports2006/lpa_complex_reality_sudan.pdf (31.7.2017).

Reeves, Eric. 2012: *Sudan, South Sudan, and the Oil Revenues Controversy: Khartoum's Obstructionism Threatens War*. Sudan Research, Analysis, and Advocacy. Dostupné na: <http://sudanreeves.org/2012/01/25/sudan-south-sudanand-the-oil-revenues-controversy-khartoums-obstructionism-threatens-war/>, 26. 6. 2017).

Regional Economic Outlook. 2011: *Middle East and Central Asia*. IMF.

Dostupné na:

<http://www.imf.org/external/pubs/ft/reo/2011/mcd/eng/pdf/mreo0411.pdf> (13.5.2017).

Republic of the Sudan. European Community, Country Strategy Paper and

National Indicativ: Programme for the period 2005–2007: Dostupné na:

http://ec.europa.eu/development/icenter/repository/scanned_sd_csp_en.pdf (30.4.2017).

Steer, L, Smith, K: *South Sudan's Road to Peace: High Stakes for Its Children*. Dostupné na: <http://www.brookings.edu/blogs/education-plus-development/posts/2014/02/03south-sudan-children-steer-smith> (15.5.2017).

Sudan Radio Service. 2010: *Judges Of Southern Sudan completes A Ten Week*

Course On Civil And Criminal Laws Procedures. Dostupné na:
<http://www.sudanradio.org/judges-southern-sudan-complets-ten-week-course-civil-and-criminal-law-procedures> (22.6.2017).

Sudane Tribune. 2008: Dostupné na: <http://www.sudantribune.com/>
(18.3.2017).

Sudan Tribune. 2011: *World bank: South Sudan´s economic diversification our key priority*. Dostupné na: <http://www.sudantribune.com/World-Bank-South-Sudan-s-economic,38472> (18.6.2017).

Teny-Dhurgon, Dr. Riek Machar. 1995: *South Sudan: A History of Political Domination – A Case of Self-Determination*. University Of Pennsylvania – African Studies Center. Dostupné na:
http://www.africa.upenn.edu/Hornet/sd_machar.html (18.3.2017).

The Economist. 2005: *The death of John Garang*. Dostupné na:
<http://www.economist.com/node/4257462> (25.4.2017).

The World Bank. 2013: *Multi-Donor Trust Fund for South Sudan: Improving Life for South Sudan´s 8.3 Million People*. Dostupné na:
<http://www.worldbank.org/en/news/feature/2013/05/28/multidonor-trust-fund-for-south-sudan-improving-life-for-south-sudan-s-8-3-million-people>
(15.5.2017).

Toh, Kiertisak. 2009: *South Sudan: Post conflict recovery and growth*.

Dostupné na: http://pdf-usaid.gov/pdf_docs/PNADR011.pdf (16.6.2017).

Un New Centre. 2014: *UN and partners reach 100,00 flood-affected people in South Sudan with vitel aid*.

http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=46349#.U9aJgPl_tyU
(13.5.2017).

Unhcr. 2017: *South Sudan Situation*. Dostupné na:
<http://data.unhcr.org/SouthSudan/regional.php> (11.5.2017).

Unicef. *South Sudan Issue*. Dostupné na:

<https://www.unicef.org/southsudan/wes.html> (12.5.2017).

United nations. 2014: *Protecting civilians, monitoring human rights and supporting implementation of cessation of hostilities agreement*. Dostupné na: <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/unmiss/> (29.6.2017).

Unmiss: *United Nations Missions in South Sudan*. Dostupné na: <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/unmiss/facts.shtml>

U. S. Department of State. 2012: *International Religious Freedom Report*. Dostupné na: <http://www.state.gov/documents/organization/208410.pdf> (23.5.2017).

Warburg, Gabriel. 1970: *The Sudan, Egypt and Britain, 1899–1916*. Middle Eastern Studies. Dostupné na: <http://www.jstor.org/stable/4282322> (18.3.2017).

Water for South Sudan. 2011: *Drilling Crew Safety*. Dostupné na: <http://www.waterforsouthsudan.org/> (14.5.2017).

World peace foundation. 2012: *Sudan and South Sudan: Full Text of Agreements*. Dostupné na: <http://sites.tufts.edu/reinventingpeace/2012/09/27/sudan-and-south-sudanfull-text-of-agreements/> (25.6.2017).

Who. 2014: *The Cholera Outbreak and health situation in South Sudan*. Dostupné na: <http://www.who.int/hac/crises/ssd/en/> (13.5.2017).